

Inspectie Justitie en Veiligheid
Ministerie van Justitie en Veiligheid

Incidentonderzoek FPC Pompestichting (21 juni 2022)

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	1
Voorwoord	3
Samenvatting	4
Hoofdstuk 1: Inleiding	11
1.1 Aanleiding	10
1.2 Doelstelling.....	10
1.3 Centrale onderzoeksvraag	10
1.4 Onderzoeksaanpak	11
1.4.1 Afbakening.....	11
1.4.2 Onderzoeksmethoden.....	11
1.5 Leeswijzer	13
Hoofdstuk 2: Opname in FPC Pompestichting.....	14
2.1 Korte schets FPC Pompestichting	14
2.2 De opnameafdeling	15
2.2.1 Doel	15
2.2.2 Cultuur	15
2.2.3 Bezetting	16
2.2.4 Werkwijzen	16
2.2.5 Assessment.....	18
2.3 Opnameproces	19
2.3.1 Aanmelding.....	19
2.3.2 Intake	20
2.4 Hoe verliep het opnameproces bij de twee ontvluchte tbs-gestelden?....	21
2.4.1 Informatie over tbs-gestelde 1	21
2.4.2 Informatie over tbs-gestelde 2	22
2.4.3 Opnameproces van de twee ontvluchte tbs-gestelden.....	23
Hoofdstuk 3: Toezicht tijdens het verblijf.....	24
3.1 Veiligheid	24
3.1.1 Materiële beveiliging	24
3.1.2 Visie op veiligheid	27
3.1.3 Toerusting	29
3.1.4 Controles	31
3.2. Contact met buitenwereld.....	32
3.2.1 Screening van contacten.....	32

3.2.2	Telefoonverkeer.....	34
3.2.3	Bezoek	36
3.2.4	Hoe ging dat bij de twee ontvluchte tbs-gestelden?.....	37
3.3	Terreinverlof	37
3.3.1	Terreintijd.....	37
3.3.2	Opbouw van vrijheden.....	38
3.3.3	Toezicht op het terrein	39
3.3.4	Hoe ging dat bij de twee ontvluchte tbs-gestelden?.....	41
3.4	Overige informatie gerelateerd aan de twee ontvluchte tbs-gestelden ...	42
Hoofdstuk 4: Tijdljn ontvluchting		44
Hoofdstuk 5: Na de ontvluchting		47
5.1	Crisisstructuur.....	47
5.1.1	Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden behorend bij ..... de crisisstructuur.....	47
5.1.2	Functioneren crisisstructuur na de ontvluchting	47
5.2	Leerpunten uit deze ontvluchting	50
5.3	Maatregelen direct na ontvluchting	52
Hoofdstuk 6: Conclusie en aanbevelingen		53
6.1	Betrekken voorgeschiedenis van tbs-gestelden.....	53
6.2	Materiële beveiligingseisen behorend bij beveiligingsniveau 4.....	53
6.3	Zicht op contacten met netwerk	54
6.4	Terreinverlof	55
6.5	Leren van eerdere ontvluchtingen.....	55
6.6	Forensische scherppte.....	56
6.7	Hoofdconclusie	57
6.8	Aanbevelingen	57
	Aan DJI en FPC Pompestichting	58
	Aan FPC Pompestichting:	58
	Aan DJI:	58
6.9	Vervolg	58
Bijlage 1: Afkortingen		60

Voorwoord

De Inspectie Justitie en Veiligheid (hierna: Inspectie) heeft onderzoek gedaan naar de ontvluchting van twee terbeschikkinggestelden met dwangverpleging (hierna: tbs-gestelden) uit forensisch psychiatrisch centrum (hierna: FPC) Pompestichting op 21 juni 2022. Nadat een handlanger met een slijptol een opening in het hek rondom de kliniek heeft gemaakt, klimmen de twee tbs-gestelden door deze opening en ontvluchtten zo de kliniek.

In voorliggend onderzoek heeft de Inspectie gekeken naar het handelen van FPC Pompestichting voorafgaand, tijdens en na de ontvluchting van 21 juni 2022. Het gaat de Inspectie er niet om individuele medewerkers aan te wijzen die verantwoordelijk zijn voor hetgeen is gebeurd. De veiligheid in de kliniek is immers een gedeelde verantwoordelijkheid van alle medewerkers. Wel wil de Inspectie in kaart brengen welke factoren er voor hebben gezorgd dat deze twee tbs-gestelden de ontvluchting konden voorbereiden en de kliniek konden ontvluchten.

De conclusie van het onderzoek is dat FPC Pompestichting in aanloop naar de ontvluchting van 21 juni 2022 onvoldoende scherp is geweest op de veiligheid en te weinig heeft geleerd van eerdere ontvluchtingen uit de kliniek in 2017 en 2019. FPC Pompestichting hield onvoldoende (toe)zicht op de twee ontvluchte tbs-gestelden en risico's werden onvoldoende onderkend. Daarnaast voldeed de kliniek niet aan de beveiligingseisen omdat een tweede hek op de plek van de ontvluchting ontbrak.

De Inspectie realiseert zich dat het vinden van een juiste balans tussen zorg enerzijds en veiligheid anderzijds voor ieder FPC een uitdaging is en blijft. Maar een tbs-maatregel is in de eerste plaats een beveiligingsmaatregel om de samenleving te beschermen tegen iemand die een misdrijf heeft gepleegd terwijl hij leed aan een 'gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke stoornis van zijn geestesvermogens'. Daarbij is de kans aanwezig dat iemand nogmaals een misdrijf pleegt. De behandeling en begeleiding in een FPC zijn erop gericht dat de tbs-gestelde terugkeert in de samenleving. Gelet op het doel van de tbs-maatregel moet de veiligheid hierbij voorop staan.

Medewerkers binnen de tbs-sector hebben daarmee een ingewikkelde opdracht uit te voeren in een complex werkveld. Zo krijgen incidenten in een FPC altijd de nodige aandacht in de media en politiek. De Inspectie kan zich voorstellen dat de ontvluchting en dit onderzoek verschillende gevoelens hebben opgeroepen bij de medewerkers van FPC Pompestichting. De Inspectie wil dan ook haar dank uitspreken naar alle medewerkers die hebben meegewerkt aan dit onderzoek.

E.E. de Kleuver

Inspecteur-generaal Inspectie Justitie en Veiligheid

Samenvatting

Aanleiding

Op 21 juni 2022 ontvluchten twee terbeschikkinggestelden met dwangverpleging (hierna: tbs-gestelden) forensisch psychiatrisch centrum (hierna: FPC) Pompestichting. Een handlanger maakt met een slijpwerktuig een opening in het hek dat rondom de kliniek staat. De twee tbs-gestelden (hierna: tbs-gestelde 1 en 2) klimmen, nadat zij over drie hekken op het binnenterrein van de kliniek zijn geklommen, door deze opening. Vervolgens stappen zij met de handlanger in de gereedstaande auto en rijden zij, 41 seconden nadat de handlanger begint met slijpen, weg.

De Inspectie Justitie en Veiligheid (hierna: Inspectie) heeft onderzoek gedaan vanwege mogelijke gelijkenissen met eerdere ontvluchtelingen in 2017¹ en 2019² en vanwege de bijzondere omstandigheden waaronder de ontvluchting van 21 juni 2022 plaatsvond. Een ontvluchting uit een FPC met hulp van buitenaf is uitzonderlijk.

In dit onderzoek staat de vraag centraal hoe FPC Pompestichting heeft gehandeld in aanloop naar, tijdens en na het incident.

Voorgeschiedenis tbs-gestelden

Tbs-gestelde 1 wordt op 31 augustus 2021 geplaatst op Opnameafdeling 1 van FPC Pompestichting en tbs-gestelde 2 op 2 maart 2022. Beide tbs-gestelden kennen een voorgeschiedenis met meerdere justitiecontacten en met verblijf in verschillende gesloten inrichtingen. Zowel tbs-gestelde 1 als tbs-gestelde 2 onttrokken³ zich hier meerdere keren. Afzonderlijk van elkaar pleegden zij het delict waarvoor zij tbs opgelegd kregen nadat zij zich tijdens een verlof onttrokken.

Tbs-gestelde 1 gedraagt zich tijdens zijn verblijf in de verschillende inrichtingen in het contact veelal correct maar conformeert zich tegelijkertijd niet aan regels en afspraken.

Tbs-gestelde 2 gedraagt zich vriendelijk en beleefd, zegt dat hij zijn leven wil verbeteren en is behulpzaam naar het personeel. Tegelijkertijd veroorzaakt hij tijdens zijn verblijf in de verschillende inrichtingen regelmatig (ernstige) incidenten en conformeert hij zich niet aan regels en afspraken.

---

¹ [Tbs'er knipt gat in hek en ontsnapt uit Pompekliniek Nijmegen, De Gelderlander, 18 oktober 2017.](#)

² [Tbs'er ontsnapte met mes, vork, lepel uit separeercel Pompekliniek, Algemeen Dagblad, 8 oktober 2019.](#)

³ Een onttrekking is als een tbs-gestelde niet op de afgesproken tijd in de kliniek is teruggekeerd of niet op de afgesproken plaats is. Er is ook sprake van een onttrekking als een tbs-gestelde tijdens een begeleid verlof wegloopt van zijn begeleider.

Hoofdconclusie

De Inspectie concludeert dat FPC Pompestichting onvoldoende scherp op de veiligheid is geweest. Uit niets blijkt dat de informatie uit de voorgeschiedenis van tbs-gestelden 1 en 2 geleid heeft tot beperkingen in de contacten tussen de twee ontluchte tbs-gestelden en hun netwerk of in het toekennen van vrijheden. Bovendien heeft en houdt FPC Pompestichting onvoldoende zicht op het contact dat tbs-gestelden met hun netwerk onderhouden en op tbs-gestelden die terreinverlof hebben. Verder heeft FPC Pompestichting te weinig geleerd van de ontvluchtingen in 2017 en 2019. De Inspectie ziet dat toen geconstateerde knelpunten overeenkomsten vertonen met de huidige ontvluchting. Wel concludeert de Inspectie dat de crisisstructuur van FPC Pompestichting goed functioneert. Ten slotte ontbreekt het aan een dubbele beveiligde ring op de plek waar de twee tbs-gestelden ontluchten.

De Inspectie ziet dus verschillende factoren in het handelen van FPC Pompestichting die samenhangen met de ontvluchting. Bij deze ontvluchting was namelijk sprake van twee tbs-gestelden die:

- Een voorgeschiedenis kennen met sociaal wenselijk gedrag en onttrekking aan de behandeling;
- In FPC Pompestichting gedrag laten zien waar medewerkers gezien deze voorgeschiedenis vraagtekens bij hadden moeten zetten;
- Alle mogelijkheden hadden om het contact met hun netwerk te onderhouden, zonder dat daar zicht op was;
- Alle vrijheden kregen toegekend om op een terrein te zijn waar het aan toezicht ontbrak;
- Op een terrein mochten zijn waar geen tweede hek omheen stond;
- Op een terrein mochten zijn waar de kwetsbaarheid van zowel het terrein als het hek eromheen al eerder was aangetoond.

Hieronder legt de Inspectie deze conclusie uit in zes thema's.

Betrekken voorgeschiedenis

De Inspectie concludeert dat het opnameproces is verlopen zoals gebruikelijk. Na aanmelding heeft FPC Pompestichting de beschikbare informatie over de twee tbs-gestelden bestudeerd en hen geaccepteerd voor een behandeling. Er is, voor zover de Inspectie bekend, geen discussie geweest of FPC Pompestichting deze behandeling kon bieden. Ook het verblijf op Opnameafdeling 1 is voor beide tbs-gestelden verlopen zoals gebruikelijk bij een opname op deze afdeling.

Beide tbs-gestelden zorgden tijdens het verblijf wel voor discussie en splitsing in het multidisciplinair team over het sociaal wenselijk gedrag van beide tbs-gestelden

in relatie tot hun voorgeschiedenis. Hierbij kwamen sommige functionarissen tegenover elkaar te staan in het maken van afspraken over de bejegening en begrenzing van de twee tbs-gestelden. De kernvraag was of de twee tbs-gestelden tijdens het verblijf op Opnameafdeling 1 meer beperkt moesten worden of juist ruimte en vrijheden geboden moesten worden. Deze discussies hebben er echter niet toe geleid dat tbs-gestelden 1 en 2 meer of anders beperkt werden dan op Opnameafdeling 1 gebruikelijk is. Ook is er bij deze discussies geen gebruik gemaakt van de mogelijkheid om de hiërarchische lijn hierbij te betrekken.

De Inspectie vindt het opmerkelijk dat er bij deze twee tbs-gestelden, gegeven hun voorgeschiedenis en discutabel gedrag, gekozen is om hen niet te beperken.

Zicht op contacten met netwerk

Een tbs-gestelde in FPC Pompestichting mag telefoneren met en bezoek ontvangen van door kliniekmedewerkers gescreende personen. De Inspectie stelt vast dat de screening van telefonische contacten enkel inhoudt of een netwerkcontact toestemming geeft om op een bellijst geplaatst te worden. De Inspectie constateert daarnaast dat er over de werkwijze rondom inkomende telefoontjes niets beschreven staat. De inkomende telefoontjes voor tbs-gestelden worden zonder controle door medewerkers doorgezet naar de betreffende tbs-gestelde. De Inspectie concludeert dat er op de hoeveelheid inkomende telefoontjes geen enkel zicht is. Bovendien is er bij zowel de inkomende als uitgaande telefoontjes geen (toe)zicht op de inhoud van de gesprekken, terwijl FPC Pompestichting deze mogelijkheid wel heeft. De Inspectie vindt dat de kliniek deze mogelijkheid wel zou moeten overwegen bij tbs-gestelden met zo'n voorgeschiedenis.

De Inspectie stelt vast dat de screening van bezoekers uitgebreider is. Hierbij wordt in persoon gekeken of een contact steunend is voor de tbs-gestelde. Een discussiepunt hierbij is het justitieel verleden van netwerkcontacten. Medewerkers geven aan dat een justitieel verleden geen bezwaar is om op bezoek te komen en de directie van FPC Pompestichting zegt dat zij bezoek hier onvoldoende op kan screenen. Volgens de huisregels zijn er wel mogelijkheden om deze gegevens op te vragen. De Inspectie stelt vast dat FPC Pompestichting zicht heeft op de hoeveelheid bezoeken die tbs-gestelden ontvangen. Op de inhoud en het verloop van onbegeleide bezoeken is geen zicht.

De Inspectie vindt het zorgelijk dat tbs-gestelden zo veel contact met hun netwerk kunnen onderhouden zonder dat FPC Pompestichting daar zicht op heeft. De Inspectie concludeert dat de twee tbs-gestelden opvallend veel contact hadden met hun netwerk. Vooral de enorme hoeveelheid uitgaande telefoontjes viel haar hierbij op. Hoewel medewerkers aangeven dat beide tbs-gestelden veel belden, is dit niet als probleem gezien en heeft het niet geleid tot beperkingen.

Terreinverlof

FPC Pompestichting heeft beleid waarbij stapsgewijs de interne bewegingsvrijheid van tbs-gestelden wordt uitgebreid. Zo mogen tbs-gestelden met terreinverlof op vastgestelde tijden op het terrein binnen de hekken van de kliniek zijn. De Inspectie concludeert dat er rondom het toezicht op het terrein veel onduidelijkheid is. Zowel in de werkinstructies als in de uitvoering van het toezicht. De instructies zijn summier, vrijblijvend, onduidelijk en niet concreet. In de praktijk vindt er

nauwelijks toezicht plaats. Sociotherapeuten gaan ervan uit dat medewerkers Beveiliging en Communicatie (hierna: B&C) cameratoezicht en fysiek toezicht houden, terwijl medewerkers B&C daar nauwelijks tijd voor hebben. Medewerkers B&C weten niet of en hoe sociotherapeuten zicht houden op de tbs-gestelden die op het terrein zijn. Ook is er onduidelijkheid over hoeveel tbs-gestelden er maximaal op het terrein mogen zijn en wanneer er begeleiding van sociotherapeuten nodig is. De Inspectie concludeert dat het ten tijde van de ontvluchting ontbrak aan toezicht op de tbs-gestelden die op het terrein waren.

De Inspectie concludeert dat het toekennen van vrijheden bij de twee tbs-gestelden volgens het reguliere proces verlopen is. Hoewel beide tbs-gestelden bekend waren met zowel onttrekking aan de behandeling als aangepast gedrag, werden er door FPC Pompestichting geen risico's gezien die leidden tot beperkingen in het toekennen van vrijheden.

Dubbele beveiligde ring

FPC Pompestichting voldoet op het moment van de ontvluchting nog niet aan alle materiële beveiligingseisen⁴. Er ontbreekt een dubbele beveiligde ring om de gehele kliniek. Dit is naar aanleiding van de ontvluchting in 2017 al door de Inspectie geconcludeerd. In 2020 is FPC Pompestichting begonnen met de plaatsing van een tweede hekwerk als buitenring, maar dit is op de plek waar de twee tbs-gestelden ontvlucht zijn nog niet aanwezig.

De Inspectie vindt het onwenselijk dat FPC Pompestichting in de tussentijd geen tijdelijke maatregelen heeft genomen. De Inspectie is zich ervan bewust dat de Dienst Justitiële Inrichtingen (hierna: DJI) hier ook geen eisen voor heeft opgesteld. Echter mag van FPC Pompestichting worden verwacht dat zij extra alert is nadat de kwetsbaarheid van het hek reeds tweemaal eerder is aangetoond. Bovendien was het buitenhek vanuit de omgeving vrij toegankelijk waardoor de handlanger met diens auto direct bij het hek kon komen.

Leren van eerdere ontvluchtingen

FPC Pompestichting heeft in 2017 en 2019 eerder te maken gehad met ontvluchtingen van tbs-gestelden. De Inspectie ziet overeenkomsten in de factoren die een rol hebben gespeeld bij de verschillende ontvluchtingen.

Zo werd in 2017 al geconcludeerd dat medewerkers B&C te veel tijd kwijt zijn aan telefoontjes voor tbs-gestelden, dat er onvoldoende registratie was van de bewegingen van tbs-gestelden binnen de kliniek en op het terrein en dat er door begroeiing te weinig zicht op het terrein is. Ook blijkt uit deze onderzoeken dat diverse functionarissen niet op de hoogte waren van het risico op ontvluchting en dat het risico op ontvluchting niet werd meegenomen in de behandeling en begeleiding.

Tegelijkertijd concludeert de Inspectie dat FPC Pompestichting op andere onderdelen wel geleerd heeft van eerdere incidenten. Zo is na de ontvluchting van 2017 een methodiek ingevoerd die helpt om vanuit verschillende perspectieven

⁴ Onder materiële beveiliging verstaat de Inspectie de bouwkundige en elektronische elementen die aanwezig zijn binnen een FPC om de veiligheid voor maatschappij, personeel en tbs-gestelden te waarborgen. Voorbeelden hiervan zijn het hekwerk om het terrein van een FPC en de aanwezige camera'systemen.

over casuïstiek na te denken en om meerdere factoren die niet meteen op de voorgrond staan mee te wegen.⁵ Ook de crisisstructuur functioneert goed. De interne communicatie en samenwerking verlopen bij incidenten goed en de taken en verantwoordelijkheden binnen deze structuur zijn duidelijk.

Forensische scherppte

Het thema forensische scherppte speelt bij de vijf bovenstaande thema's een rol. Van de directie en alle medewerkers binnen een FPC mag verwacht worden dat zij forensisch scherp⁶ zijn. De Inspectie concludeert dat FPC Pompestichting rond de twee ontvluchte tbs-gestelden niet forensisch scherp genoeg was. Als FPC Pompestichting meer forensisch scherp was geweest bij deze twee tbs-gestelden, had zij de risico's op onttrekking aan de behandeling eerder onderkend.

Het valt de Inspectie in de gesprekken en in de documenten op dat veiligheid bij FPC Pompestichting ondergeschikt is aan de zorg. Een voorbeeld hiervan is de 'ja tenzij...' benadering, waarbij er veel mogelijk is voor tbs-gestelden tenzij het tegendeel bewezen is. Hierdoor ontstaat het risico dat tbs-gestelden meer ruimte krijgen dan verantwoord is in het kader van de veiligheid. Dit is tegengesteld aan wat de veiligheidsvisie van de Pompestichting uitdraagt en wat het doel is van de tbs-maatregel. Een tbs-maatregel is in de eerste plaats namelijk een beveiligingsmaatregel om de samenleving te beschermen.

Hoewel forensische scherppte door alle thema's heen loopt, vindt de Inspectie forensische scherppte iets anders dan de scherppte op de veiligheid. In de hoofdconclusie stelt de Inspectie dat FPC Pompestichting onvoldoende scherp is geweest op de veiligheid. Scherp zijn op de veiligheid is volgens de Inspectie breder dan forensische scherppte. Daar valt in dit onderzoek ook het op orde hebben van de materiële beveiliging onder.

Aanbevelingen

Zoals in de conclusie staat maakt de Inspectie een tweedeling in het thema veiligheid in een FPC.

Op de eerste plaats is veiligheid de verantwoordelijkheid van DJI en FPC Pompestichting samen. DJI is verantwoordelijk voor de inkoop, financiering en de kwaliteit van alle forensische zorg in een strafrechtelijk kader. DJI stelt via een inkoopcontract eisen aan de kwaliteit en veiligheid van de forensische zorg die gecontracteerde zorgaanbieders moeten leveren. DJI moet zich er daarom van blijven vergewissen dat dit bij hen op orde is. De materiële beveiliging en het leren van incidenten zijn hier onderdeel van.

FPC Pompestichting moet als gecontracteerde zorgaanbieder voldoen aan de eisen die DJI via het inkoopcontract stelt.

Ten tweede is de forensische scherppte de verantwoordelijkheid van FPC Pompestichting. Van iedere medewerker in een FPC mag forensische scherppte

---

⁵ See Think Act (STA) methodiek. Zie verder paragraaf 2.2.4.

⁶ Forensische scherppte is het samenbrengen van professionele kennis, de voorgeschiedenis en signalen om tot een beslissing te komen. De medewerker communiceert hierover en handelt hiernaar om de risico's op onveilige situaties voor de tbs-gestelde, medewerkers en samenleving te minimaliseren.

worden verwacht. Dit is alleen mogelijk als medewerkers hierin gefaciliteerd worden door de organisatie en er een cultuur heerst waarin veiligheid voorop staat.

De Inspectie komt daarmee tot de volgende aanbevelingen:

Aan DJI en FPC Pompestichting:

Ga met elkaar in gesprek en maak afspraken over hoe FPC Pompestichting de scherpste op de veiligheid gaat verbeteren.

Zorg ervoor dat op het moment dat er niet aan eisen wordt voldaan er afspraken worden gemaakt over wat er nodig is om wel aan de eisen te voldoen. Kijk daarbij of er tijdelijke dan wel compenserende maatregelen nodig zijn om risico's te beperken.

Aan FPC Pompestichting:

Zorg dat de veiligheid centraal komt te staan binnen de organisatie. En zorg hierbij dat forensische scherpste een meer prominente rol krijgt binnen de organisatie. Faciliteer medewerkers hierin door minimaal te zorgen voor:

- duidelijke werkinstructies op alle kritische processen;
- toerusting van medewerkers voor de uitvoering van deze processen;
- sturing op de uitvoering van de werkinstructies en de processen.

Aan DJI:

Ga monitoren hoe FPC Pompestichting de scherpste op de veiligheid verbetert.

Vervolg

FPC Pompestichting heeft inmiddels enkele maatregelen getroffen om de materiële beveiliging te verbeteren. Zo is er een tijdelijk tweede hekwerk om de gehele kliniek geplaatst die wordt verwijderd zodra het definitieve tweede hekwerk gereed is. Tevens trof FPC Pompestichting op Opnameafdeling 1 verbetermaatregelen gericht op het toekennen en uitbreiden van vrijheden.

De Inspectie verwacht dat FPC Pompestichting en DJI de hierboven geformuleerde aanbevelingen opvolgen. Zij wil geïnformeerd worden over de stand van zaken van deze opvolging. Daartoe voert de Inspectie voor de zomer 2024 een gezamenlijk bestuurlijk vervolgesprek met FPC Pompestichting en DJI over de opvolging van de aanbevelingen. Ter voorbereiding verwacht de Inspectie uiterlijk twee weken voor het bestuurlijk vervolgesprek de voortgang hiervan op schrift.

Hoofdstuk 1: Inleiding

1.1 Aanleiding

Op woensdag 21 juni 2022 ontvluchtten twee terbeschikkinggestelden met dwangverpleging⁷ (hierna: tbs-gestelden) forensisch psychiatrisch centrum (hierna: FPC) Pompestichting in Nijmegen. Een handlanger maakt met een slijpwerktuig een opening in het hek dat rondom de kliniek staat. De twee tbs-gestelden klimmen, nadat zij over drie hekken op het binnenterrein van de kliniek zijn geklommen, door deze opening. Vervolgens stappen zij met de handlanger in de gereedstaande auto en rijden zij, 41 seconden nadat de handlanger begint met slijpen, weg.

In 2017 en 2019 vonden er eveneens ontvluchtingen plaats uit FPC Pompestichting. In 2017 ontvluchtte een tbs-gestelde FPC Pompestichting door met een betonschaar een gat in het buitenhek te knippen.⁸ In 2019 ontvluchtte een tbs-gestelde de kliniek door een raam open te breken en over het buitenhek te klimmen.⁹

Vanwege mogelijke gelijkenissen met de ontvluchtingen in 2017 en 2019 en vanwege de bijzondere omstandigheden waaronder de ontvluchting van 21 juni 2022 plaatsvond, een ontvluchting uit een FPC met hulp van buitenaf is uitzonderlijk, besloot de Inspectie Justitie en Veiligheid (hierna: de Inspectie) onderzoek te doen.

1.2 Doelstelling

Met dit onderzoek brengt de Inspectie de gebeurtenissen van 21 juni 2022 in kaart. Ook onderzoekt de Inspectie hoe de begeleiding en het (toe)zicht op de twee tbs-gestelden vorm kreeg en of FPC Pompestichting heeft gedaan wat zij zouden moeten doen. Dit stelt de Inspectie in staat zo nodig leer- en verbeterpunten te benoemen die kunnen bijdragen aan het voorkomen van ontvluchtingen.

1.3 Centrale onderzoeksvraag

De centrale vraag van het onderzoek luidt als volgt:

Hoe heeft FPC Pompestichting gehandeld in aanloop naar, tijdens en na het incident?

Met het onderzoek wordt antwoord gegeven op een aantal deelvragen:

1. Welke feiten en gebeurtenissen zijn van invloed geweest in aanloop naar, tijdens en na het incident?

⁷ Een rechter legt de maatregel terbeschikkingstelling (tbs) op wanneer iemand een ernstig misdrijf heeft gepleegd en het strafbare feit niet of in verminderde mate aan de verdachte kan worden toegerekend vanwege een psychiatrische ziekte of stoornis.

⁸ [Tbs'er knipt gat in hek en ontsnapt uit Pompekliniek Nijmegen, De Gelderlander, 18 oktober 2017.](#)

⁹ [Tbs'er ontsnapte met mes, vork, lepel uit separeerel Pompekliniek, Algemeen Dagblad, 8 oktober 2019.](#)

2. Heeft FPC Pompestichting conform de geldende kaders, regels en normen gehandeld?
3. Welke oorzaken hebben bijgedragen aan het ontstaan van het incident en de manier waarop FPC Pompestichting met het incident is omgegaan?
4. Welke leer- en verbeterpunten zijn te formuleren naar aanleiding van het incident?

1.4 Onderzoeksaanpak

1.4.1 Afbakening

In haar onderzoek kijkt de Inspectie enkel naar het functioneren van FPC Pompestichting. Gebeurtenissen rondom de twee betrokken tbs-gestelden in eerdere inrichtingen zijn niet onderzocht. Informatie hierover is wel meegenomen in het onderzoek naar de ontvluchting.

De Inspectie heeft voorafgaand aan het onderzoek afstemming gezocht met de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd die op dat moment geen aanleiding zag zelf een onderzoek in te stellen.

1.4.2 Onderzoeksmethoden

Om tot beantwoording van de centrale onderzoeksvraag te komen, hanteerde de Inspectie de volgende onderzoeksmethoden.

BV&I

Het Bureau Veiligheid en Integriteit¹⁰ (hierna: BV&I) heeft in opdracht van de Inspectie een deel van het onderzoek uitgevoerd. Op verzoek van de Inspectie heeft BV&I zich in het onderzoek gericht op de toedracht van de ontvluchting bezien vanuit de beveiliging. Hierbij heeft BV&I gekeken naar factoren die een rol hebben gespeeld bij de ontvluchting en naar wat FPC Pompestichting heeft gedaan met de conclusies en aanbevelingen uit eerdere onderzoeken naar de beveiliging. De Inspectie heeft ook gevraagd welke aanbevelingen BV&I ziet om het risico op ontvluchtingen te verkleinen.

Om deze vragen te beantwoorden heeft BV&I documenten bestudeerd en vijf interviews afgenomen. Daarnaast heeft BV&I een schouw uitgevoerd op de plaats van het incident. De uitkomsten van het onderzoek van BV&I zijn meegenomen in het onderzoek van de Inspectie en verwerkt in dit rapport.

Opstellen tijdlijn

De Inspectie heeft een tijdlijn opgesteld van de belangrijkste gebeurtenissen voorafgaand aan het incident. Het startpunt was het moment dat beide tbs-gestelden samen op de opname-afdeling verbleven. De tijdlijn van 21 juni is opgenomen in hoofdstuk 4 (tot de ontvluchting) en 5 (direct na de

---

¹⁰ Het bureau Veiligheid & Integriteit (BV&I) is een onderdeel van de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) dat zich richt op de integriteit, integrale beveiliging en interne veiligheid van medewerkers en werkprocessen. Ook worden mogelijke integriteitsschendingen op verzoek van het bevoegd gezag van een DJI-onderdeel onderzocht. BV&I kan ook op verzoek van de Inspectie onafhankelijk onderzoek uitvoeren.

ontvluchting). Informatie over het verblijf tot de ontvluchting op 21 juni is in hoofdstuk 2 en 3 verwerkt.

Documentstudie

De Inspectie ontving van de Dienst Justitiële Inrichtingen (hierna: DJI) diverse documenten met achtergrondinformatie over de twee tbs-gestelden. DJI deelde daarnaast een tijdlijn van de ontvluchting van 21 juni 2022 en een overzicht van de maatregelen die direct na deze ontvluchting door FPC Pompestichting zijn genomen.

Van FPC Pompestichting ontving de Inspectie diverse beleidsdocumenten en werkinstructies. De Inspectie ontving daarnaast een overzichtsplattegrond van de situatie voorafgaand aan de ontvluchting, de situatie na de ontvluchting en de situatie zoals deze er in 2023 uiteindelijk uit moet zien.

Op afdelingsniveau ontving de Inspectie diverse documenten over het beleid van de opname-afdeling en de vertaling ervan in werkinstructies en afdelingsregels. Ook ontving de Inspectie informatie over de twee tbs-gestelden: dag-rapportages van de opname-afdeling van 18 juni tot en met 21 juni 2022 waarbij behandelinformatie of informatie herleidbaar naar andere tbs-gestelden is zwartgelakt, een geanonimiseerd bel- en bezoekeroverzicht en een overzicht van de uitgevoerde controles zoals kamercontroles en middelencontroles. De Inspectie ontving verder twee evaluaties en een intern onderzoek die FPC Pompestichting zelf uitvoerde. Ook hierin waren tekstdelen zwartgelakt. Deze drie documenten ontving de Inspectie nadat de interviewfase was afgerond.

Van BV&I ontving de Inspectie diverse documenten over onderzoeken naar de beveiliging van FPC Pompestichting. Deze onderzoeken waren gericht op de ontvluchtingen van 2017 en 2019.

Dossierstudie

De Inspectie kreeg geen inzage in de dossiers van de twee tbs-gestelden. Dit betekent dat zij geen informatie heeft over de inhoud van de behandeling en het behandelverloop in FPC Pompestichting. De Inspectie kan daardoor niet beoordelen hoe bijvoorbeeld het toekennen van vrijheden voor de twee ontvluchte tbs-gestelden is verlopen. FPC Pompestichting heeft deze informatie niet met de Inspectie gedeeld omdat zij – in samenspraak met TBS Nederland¹¹ – van mening is dat dit valt onder het medisch beroepsgeheim. Dit is ook de reden dat een aantal verstrekte documenten deels zwartgelakt was.

Het delen van deze informatie moet in de toekomst mogelijk worden gemaakt door invoering van de Reparatiewet forensische zorg¹². Een van de doelen van de Reparatiewet is een einde te maken aan discussies in de praktijk over de

---

¹¹ TBS Nederland is een initiatief van de forensische psychiatrische centra en klinieken in Nederland. Binnen TBS Nederland vindt onderling overleg plaats tussen de behandeldirecteuren en tussen de algemeen directeuren. Daarnaast wordt samengewerkt met onder andere ggz-instellingen, reclassering en instellingen binnen de rechtsketen.

¹² [Wijziging van de Wet forensische zorg en enige andere wetten \(Reparatiewet forensische zorg\) | Tweede Kamer der Staten-Generaal.](#)

bevoegdheden van de Inspectie bij het toezicht op de forensische zorg, met name waar het gaat om het inzagerecht voor dossiers waarop het medisch beroepsgeheim rust. De discussie hierover tussen TBS Nederland en de Inspectie loopt al sinds begin 2018. De Reparatiwet is inmiddels vastgesteld door de Tweede Kamer en ligt op het moment van schrijven voor bij de Eerste Kamer.

Schouw

De Inspectie bekeek de camerabeelden van de ontvluchting. Daarnaast bezocht de Inspectie de opname-afdeling waar de twee tbs-gestelden verbleven en het terrein waar de twee tbs-gestelden liepen alvorens zij de kliniek ontvluchtten.

Interviews

De Inspectie sprak met 22 medewerkers van FPC Pompestichting. Dit waren medewerkers die direct betrokken waren bij het incident, medewerkers beveiliging & communicatie (hierna: B&C), medewerkers die betrokken waren bij de behandeling en begeleiding van de twee tbs-gestelden en met enkele staf- en directieleden.

Om het perspectief van de twee tbs-gestelden in het onderzoek mee te nemen heeft de Inspectie geprobeerd om met hen in contact te komen. De ene tbs-gestelde is anderhalve week na de ontvluchting opgepakt en verblijft inmiddels weer in een FPC. Hij heeft te kennen gegeven niet met de Inspectie in gesprek te willen. De andere tbs-gestelde was ten tijde van het onderzoek voortvluchtig en om die reden niet te bereiken. Inmiddels is hij opgepakt maar is het voor de Inspectie om praktische redenen niet meer haalbaar om hem te benaderen.

1.5 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 gaat de Inspectie in op het opnameproces en in hoofdstuk 3 op het toezicht tijdens het verblijf. In beide hoofdstukken beschrijft de Inspectie ook hoe dit voor beide tbs-gestelden is gegaan. In hoofdstuk 4 beschrijft de Inspectie de tijdlijn van de ontvluchting en in hoofdstuk 5 hoe FPC Pompestichting heeft gehandeld na de ontvluchting. De Inspectie sluit in hoofdstuk 6 af met haar conclusies en aanbevelingen.

Overal waar de Inspectie 'hij' schrijft bedoelt zij hij/zij.

De Inspectie spreekt in het rapport van zowel 'medewerkers' als 'functionarissen'. Onder 'medewerkers' verstaat zij een groep medewerkers die dezelfde functie uitvoert. Onder 'functionarissen' verstaat zij een groep medewerkers die verschillende functies uitvoeren.

Hoofdstuk 2: Opname in FPC Pompestichting

In dit hoofdstuk beschrijft de Inspectie hoe een opname bij FPC Pompestichting verloopt. Zij gaat in op hoe FPC Pompestichting en Opnameafdeling 1 georganiseerd zijn. De Inspectie staat stil bij zowel het team als de cultuur van de opnameafdeling waar de twee tbs-gestelden verbleven. De Inspectie legt ook uit hoe het proces en de besluitvorming in FPC Pompestichting verlopen voordat een tbs-gestelde in de kliniek is opgenomen. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een korte beschrijving van de achtergrond van de twee ontvluchte tbs-gestelden en een beschrijving van hoe het opnameproces van deze twee tbs-gestelden verliep.

2.1 Korte schets FPC Pompestichting

De Pompestichting¹³ is een particuliere stichting voor forensische psychiatrie en behandelt personen die met justitie te maken hebben of krijgen. De Pompestichting is onderdeel van Pro Persona¹⁴ en bestaat uit een behandelkliniek (het FPC voor de behandeling en resocialisatie van tbs-gestelden), drie locaties voor Langdurige Forensisch Psychiatrische Zorg, een Beveiligde Intensive Care, een Forensische Psychiatrische Afdelingen en een polikliniek. Het FPC van de Pompestichting heeft acht behandelafdelingen en vier resocialisatieafdelingen met in totaal plaats voor 112 tbs-gestelden.

Aansturing

Op alle niveaus binnen FPC Pompestichting bestaat de aansturing uit een inhoudelijk verantwoordelijke en een verantwoordelijke voor de bedrijfsvoering.

De directie van FPC Pompestichting bestaat uit een directeur algemene zaken en een directeur patiëntenzaken en legt verantwoording af aan de Raad van Bestuur van Pro Persona. De directie maakt jaarlijks afspraken met de Directie Forensische Zorg van het ministerie van Veiligheid & Justitie. Verder is er een manager veiligheid ad interim die de teamleiders B&C aanstuurt. De teamleiders B&C sturen het team medewerkers B&C aan.

Binnen de kliniek zijn een clustermanager bedrijfsvoering en een clustermanager patiëntenzorg werkzaam. Het clustermanagement stuurt het duaal afdelingsmanagement van de verschillende afdelingen aan. Het duaal afdelingsmanagement bestaat uit een zorgmanager en behandelcoördinator. De zorgmanager stuurt de sociotherapeutische teams aan en is er verantwoordelijk voor dat deze teams de gestelde doelen voor de afdeling en het veiligheidsbeleid uitvoeren. De behandelcoördinator stelt het behandelplan voor een tbs-gestelde op en is verantwoordelijk voor de inhoudelijke aansturing van de multidisciplinaire teams.

---

¹³ Zie voor meer informatie [de website van de Pompestichting](#).

¹⁴ Zie voor meer informatie [de website van Pro Persona](#).

Alle zorgverleners binnen FPC Pompestichting werken binnen een multidisciplinair team en dragen ieder vanuit een eigen expertise bij aan de behandeling en begeleiding van de tbs-gestelden. De teams bestaan uit verschillende disciplines waaronder de sociotherapeuten en de forensisch maatschappelijk werker (hierna: FMW). In hoofdstuk 3.2.1 gaat de Inspectie verder in op de functie van de FMW.

2.2 De opnameafdeling

In FPC Pompestichting worden gemiddeld 44 tbs-gestelden per jaar opgenomen waarvan het grootste gedeelte op een van de twee opname-afdelingen.

De kliniek heeft twee opnameafdelingen die beide een eigen specialisatie kennen. Op Opnameafdeling 1 worden tbs-gestelden met persoonlijkheidsproblematiek opgenomen en op Opnameafdeling 2 tbs-gestelden met psychotische kwetsbaarheid. Naast deze twee opnameafdelingen is er een behandelafdeling waar tbs-gestelden worden opgenomen waarbij getwijfeld wordt over de groepsgeschiktheid. Op deze individueel gerichte afdeling verblijft een kleinere groep tbs-gestelden.

De twee tbs-gestelden die betrokken waren bij de ontvluchting op 21 juni 2022 verbleven op Opnameafdeling 1. Opnameafdeling 1 biedt plaats aan maximaal elf tbs-gestelden.

2.2.1 Doel

In een afdelingsbeschrijving van FPC Pompestichting staat dat het doel van de opnameafdelingen de (her)start van een tbs-behandeling is waarbij in een periode van 6-12 maanden, middels observatie en onderzoek (de zogenaamde assessmentfase) een diagnose en behandelindicatie gesteld wordt, resulterend in een behandelplan en advies met betrekking tot door- en/of uitstroom.

Volgens diverse functionarissen van Opnameafdeling 1 staat het verblijf op deze afdeling in het teken van observeren en kennismaken. Het team kent de tbs-gestelde niet en er is nog geen behandelrelatie waardoor het team de tbs-gestelde nog moeilijk kan inschatten. Daarom is Opnameafdeling 1 een gestructureerde afdeling en is het multidisciplinair team strikt, duidelijk en voorspelbaar. Maar men wil ook zicht krijgen op de belevingswereld van de tbs-gestelde. Om die reden vindt het team een gastvrije ontvangst in de kliniek een belangrijke waarde.

2.2.2 Cultuur

Opnameafdeling 1 is volgens het duaal afdelingsmanagement een dynamische afdeling. Dit komt door de problematiek van de tbs-gestelden en doordat de hiërarchie en sfeer onder tbs-gestelden verandert op het moment dat er een nieuwe tbs-gestelde wordt opgenomen. Deze dynamiek heeft invloed op de sfeer en samenwerking binnen het sociotherapeutisch team. Volgens het duaal afdelingsmanagement staat deze bij momenten onder druk wat inherent is aan de problematiek van de groep tbs-gestelden die op Opnameafdeling 1 verblijven.

Het sociotherapeutisch team is volgens het duaal afdelingsmanagement nieuwsgierig en leergierig en een team in ontwikkeling. Het team bestaat uit een aantal jonge en onervaren sociotherapeuten en wat oudere en ervaren

sociotherapeuten die het werk al heel lang op een bepaalde manier doen. Het kost tijd om hier een team van te maken en om het team mee te nemen in ontwikkelingen. Het duaal afdelingsmanagement stelt hoge eisen aan de kwaliteit en zegt binnen het team veel voor elkaar te krijgen maar merkt ook dat ontwikkelingen en veranderingen soms te snel gaan. Hierdoor worden afspraken niet altijd uitgevoerd zoals afgesproken. Zie hiervoor 2.2.4.

Sociotherapeuten van Opnameafdeling 1 spreken van een prettig en ervaren team waarin men elkaar feedback geeft en veel tegen elkaar kan zeggen. Door de mondigheid van de sociotherapeuten ontstaan er regelmatig discussies waardoor onderwerpen van meerdere kanten worden belicht. Dit wordt door de sociotherapeuten gewaardeerd omdat het hen scherp houdt. Binnen het team zijn er wel verschillen. Sommige sociotherapeuten zijn strikter in het hanteren van regels dan anderen.

2.2.3 Bezetting

Volgens het duaal afdelingsmanagement zijn er sinds januari 2022 een aantal wisselingen geweest binnen het sociotherapeutisch team, maar is de kwantitatieve bezetting vrijwel op orde. Het team is groter dan op de behandelafdelingen, omdat er meer medewerkers in de dagelijkse bezetting staan. Er wordt op de afdeling niet met uitzendkrachten gewerkt maar wel met vaste invallers. Invallers zijn sociotherapeuten van andere afdelingen of uit de flexpool van de kliniek.

2.2.4 Werkwijzen

Mentorschap

Op Opnameafdeling 1 wordt gewerkt met mentorschap. Iedere sociotherapeut is na een inwerkperiode mentor van een of meerdere tbs-gestelden en iedere tbs-gestelde heeft twee mentoren.

FPC Pompestichting beschrijft in een werkdocument wat het mentorschap inhoudt en welke taken daarbij horen. Volgens de sociotherapeuten is de mentor inhoudelijk goed op de hoogte van de casus en het aanspreekpunt voor de tbs-gestelde. De mentor is verantwoordelijk voor praktische regelzaken en beoordeelt of een vraag van de tbs-gestelde door hem kan worden afgehandeld of dat het multidisciplinair team er bij betrokken moet worden. In dat geval brengt hij de vraag in tijdens het multidisciplinair overleg waarna het multidisciplinair team een standpunt inneemt.

Volgens de sociotherapeuten zit de mentor ook bij verschillende andere besprekingen over de tbs-gestelde en heeft hij overleg met de behandelcoördinator om te bespreken wat belangrijk is in de behandeling en begeleiding. Daarnaast stelt de mentor samen met de tbs-gestelde een signaleringsplan¹⁵ op.

Coaching

De behandelcoördinator van Opnameafdeling 1 begeleidt wekelijks teamcoaching voor de sociotherapeuten die op dat moment in dienst zijn. Dit is facultatief. Volgens de behandelcoördinator is de goedbezochte coaching een gestructureerd en doelgericht proces om samen interactief te bekijken wat er in de tbs-gestelden en

---

¹⁵ Een signaleringsplan is een hulpmiddel voor de tbs-gestelde en de sociotherapeuten om een dreigende terugval te herkennen en te voorkomen.

in het team omgaat. Hierdoor kan het team binnen de behandeling effectiever contact maken met tbs-gestelden. Een ander doel is het vergroten van kennis over de problematiek van tbs-gestelden. Uit het intern onderzoek van FPC Pompestichting naar de ontvluchting van 21 juni 2022 blijkt dat de kennis van psychopathologie bij de sociotherapeuten op Opnameafdeling 1 beperkt is.

Naast onderwerpen die direct met de tbs-gestelden te maken hebben komen er ook onderwerpen aan bod die te maken hebben met het team zoals bijvoorbeeld forensische scherppte¹⁶. Sociotherapeuten zeggen de teamcoaching en samenwerking met de behandelcoördinator te waarderen.

See Think Act (hierna: STA)-methodiek

FPC Pompestichting werkt sinds 2017 met de STA-methodiek. Deze methodiek draagt er aan bij het werk binnen de forensische zorg procesmatig te beschouwen en op die manier verantwoordelijkheid te nemen voor zowel de zorg als de veiligheid. Het is een neutrale methode om even 'afstand' te nemen, het grote geheel te zien en met collega's in gesprek te gaan. Ook verbindt de STA-methodiek de verschillende instrumenten en werkwijzen die gebruikt worden binnen de forensische psychiatrie zoals risicotaxatie en risicomangement, vroegsignalering van risicogedrag en kwaliteit van leven.¹⁷

De STA-methodiek helpt volgens diverse functionarissen om vanuit verschillende perspectieven over casuïstiek na te denken en om meerdere factoren mee te wegen die niet meteen op de voorgrond staan. De methodiek helpt om rust te creëren, wat volgens hen niet eenvoudig is op een afdeling waar veel gebeurt.

Op Opnameafdeling 1 wordt de STA-methodiek onder andere tijdens de multidisciplinaire overleggen gebruikt. Volgens de sociotherapeuten werkt dit goed en wordt steeds beter gekeken waar het team en de tbs-gestelden staan. Het duaal afdelingsmanagement ziet deze ontwikkeling ook maar geeft tevens aan dat het team nog onvoldoende in staat is om zelfstandig met de STA-methodiek te werken.

Overdracht en rapportage

Volgens de sociotherapeuten wordt bij aanvang van een dienst zowel mondeling als schriftelijk overgedragen welke bijzonderheden er zijn rondom de tbs-gestelden. De sociotherapeuten rapporteren dagelijks over iedere tbs-gestelde. Conform het Kwaliteitskader Forensische Zorg (hierna: Kwaliteitskader FZ)¹⁸ zijn de behandel- en begeleidingsdoelen en risicofactoren van een tbs-gestelde leidend voor de rapportage. Het duaal afdelingsmanagement noemt het een blijvend aandachtspunt dat de sociotherapeuten doelgericht rapporteren waarbij uitgegaan wordt van de

---

¹⁶ Forensische scherppte is het vermogen, of de vaardigheid, om alle professionele kennis, kennis van de voorgeschiedenis van de cliënt, spelende belangen en (subtiële) signalen te laten samenkomen tot een afweging/beslissing, over dit proces (indien nodig) te communiceren met cliënt en collega's en (indien nodig) ernaar te handelen om het risico op onveilige situaties voor de cliënt, professionals en samenleving te minimaliseren. Uit Kwaliteitskader FZ vastgesteld in 2021.

¹⁷ [see-think-act-boekje-definitief-pdf.pdf \(enflow.nl\)](#).

¹⁸ [Kwaliteitskader Forensische zorg | Forensische Zorg](#). Het Kwaliteitskader FZ is een veldnorm. De Inspectie betreft relevante veldnormen bij haar toezicht. Het Kwaliteitskader FZ is op 1 oktober 2022 in werking getreden. Echter, in juni 2022 heeft FPC Pompestichting een zelfscan uitgevoerd in hoeverre zij al aan het Kwaliteitskader FZ voldoet. FPC Pompestichting zegt dat zij op twee punten na aan de kwaliteitsaspecten voldoet. De Inspectie ziet geen relatie tussen deze twee kwaliteitsaspecten en de ontvluchting.

vroegsignalering en risico-inschatting. De sociotherapeuten geven aan zoveel mogelijk doelgericht te rapporteren maar als dat niet lukt wordt er per tbs-gestelde een algemene rapportage geschreven. Uit het intern onderzoek blijkt dat het doelgericht rapporteren al in 2017 een belangrijk aandachtspunt was en nog steeds is.

De mentoren lezen regelmatig de rapportage van de tbs-gestelden die onder hun verantwoordelijkheid vallen. Het lukt de sociotherapeuten niet altijd om de rapportages van andere tbs-gestelden te lezen.

2.2.5 Assessment

Kennismakingsprogramma

In de huisregels van FPC Pompestichting staat dat voor iedere nieuwe tbs-gestelde bij opname een kennismakingsprogramma kan worden georganiseerd. Dit kennismakingsprogramma duurt maximaal twaalf weken en start zo snel mogelijk na binnenkomst van de tbs-gestelde. In het kennismakingsprogramma zijn vaste groepsmomenten binnen en buiten de afdeling opgenomen zoals een afdelingsvergadering en maaltijden en individuele contactmomenten. Het kennismakingsprogramma heeft enerzijds tot doel dat de tbs-gestelde kennismaakt met de kliniek en de verschillende disciplines die er werken en de medewerkers met de tbs-gestelde. Anderzijds vormt de informatie die voortkomt uit het kennismakingsprogramma samen met het dossier de basis voor het eerste behandelplan en onderliggende verpleeg- dan wel begeleidingsplannen¹⁹.

Assessmentperiode

Na het kennismakingsprogramma volgt de assessmentperiode waarin meerdere assessmentbesprekingen met het multidisciplinair team plaatsvinden. Voorafgaand aan de eerste assessmentbespreking stelt de dossieranalist een opnamerapport op. Een opnamerapport is een document waarin het gehele dossier van een tbs-gestelde verkort staat weergegeven. Het opnamerapport geeft geen richting aan de behandeling en bevat ook geen conclusies. Wel geeft het inconsistenties in het dossier weer en vermeldt het welke documenten in het dossier ontbreken. Het is volgens diverse functionarissen wenselijk dat het opnamerapport voor opname van een tbs-gestelde gereed is. Volgens hen lukt dat niet en is het rapport meestal binnen een maand na opname en in ieder geval binnen drie maanden na opname gereed.²⁰

Tijdens de assessmentperiode wordt met het multidisciplinair team nader bekeken en besproken waar de behandeling en begeleiding van de tbs-gestelde zich op moet richten en hoe deze wordt vormgegeven. De behandelcoördinator beslist als regievoerder uiteindelijk waar de behandeling zich op richt.

Het Kwaliteitskader FZ schrijft voor dat zo snel mogelijk na opname wordt gestart met het opstellen van het behandelplan. Een eerste definitieve versie wordt

---

¹⁹ De begrippen verpleegplan en begeleidingsplan worden in de documenten en gesprekken door elkaar gebruikt. Een verpleegplan is een uitwerking van het behandelplan met concrete handvatten voor de sociotherapeuten. Een begeleidingsplan geeft de sociotherapeuten handvatten om een tbs-gestelde te begeleiden en te bejegenen.

²⁰ In de wederhoor geeft FPC Pompestichting aan dat het beleid is dat het opnamerapport binnen drie maanden voor de eerste assessmentbespreking gereed is.

afgerond na de kennismakingsperiode en is bij voorkeur binnen zes weken en uiterlijk binnen drie maanden na intake gereed. Bij FPC Pompestichting staat in deze plannen aan welke doelen tijdens de assessmentperiode wordt gewerkt. Deze doelen worden verder gepersonaliseerd na een assessmentbespreking en elk half jaar geëvalueerd en bijgesteld. Volgens de sociotherapeuten lukt het niet altijd om binnen drie maanden een eerste versie van het behandelplan af te ronden. Er wordt ook niet standaard een begeleidingsplan opgesteld, maar alleen als het team het lastig vindt om met een tbs-gestelde om te gaan.

Naast de assessmentbesprekingen wordt iedere tbs-gestelde periodiek besproken in het centraal overleg patiëntenzorg. Bij dit wekelijks overleg zijn volgens diverse functionarissen zowel de clustermanager patiëntenzaken als behandelcoördinatoren van verschillende afdelingen aanwezig en wordt de voortgang van de behandeling besproken. Daarnaast kan een behandelcoördinator een casus inbrengen als er sprake is van bijvoorbeeld een ingewikkeld of stagnerend behandeltraject of als zich een incident heeft voorgedaan. Door een casus in dit overleg in te brengen worden besluiten kliniek-breed gedragen.

Een assessmentperiode duurt in principe zes maanden. Aan het eind van deze periode wordt gekeken of de tbs-gestelde door kan stromen naar een behandelafdeling en welke afdeling passend is. Volgens diverse functionarissen lukt het echter zelden om een tbs-gestelde na zes maanden door te laten stromen vanwege stagnatie in de doorstroom.

Risico-inschatting

Volgens diverse functionarissen zijn risico-inschattingen en vroegsignalering vaste instrumenten in het assessment. De risico-inschatting wordt bij voorkeur opgesteld voordat een tbs-gestelde wordt opgenomen en in ieder geval direct na opname. Volgens de sociotherapeuten maakt de mentor op basis van het dossier een inschatting van de risico's die de tbs-gestelde voor zichzelf en voor anderen vormt.

Uit een document van FPC Pompestichting blijkt dat de risico-inschatting uit verschillende vragen bestaat over destructief en delict-gedrag waarbij de mentor een inschatting maakt van het risico op grensoverschrijdend gedrag, suicide, ontvluchtelingen en onttrekkingen. De sociotherapeuten zeggen het soms lastig te vinden om deze inschatting op basis van het dossier te maken en betreft in dat geval de behandelcoördinator hierbij. Als de risico-inschatting afgerond is bespreekt de mentor deze in het multidisciplinair overleg. De risico-inschatting vormt vervolgens de basis voor de vroegsignalering die de mentor samen met de tbs-gestelde opstelt voordat de eerste assessmentbespreking plaatsvindt. Tijdens het verblijf wordt de risico-inschatting regelmatig herhaald of geactualiseerd.

2.3 Opnameproces

2.3.1 Aanmelding

De afdeling Divisie Individuele Zaken (hierna: DIZ) van DJI meldt een tbs-gestelde bij een FPC aan.²¹ In FPC Pompestichting zijn de plaatsingscoördinatoren de eerste contactpersoon voor de DIZ. Volgens diverse functionarissen doet de

---

²¹ [Plaatsingskader TBS Dwang, oktober 2021.](#)

plaatsingscoördinator een eerste grove beoordeling van de documenten die de DIZ bij de aanmelding meestuurt. Dit zijn documenten die voor de bij de tbs-gestelde betrokken partners in de justitiële keten toegankelijk zijn, zoals rapportages van gedragsdeskundigen en reclasseringsrapporten.

De plaatsingscoördinator maakt volgens diverse medewerkers een samenvatting van deze documenten en gaat na of er contra-indicaties zijn voor opname. Voorbeelden van contra-indicaties voor opname in FPC Pompestichting zijn volgens diverse functionarissen Extreem vlucht- en beheers gevaarlijke tbs-gestelden (hierna: EVBG-status) of een aantoonbare link met een medewerker of een tbs-gestelde die al in de kliniek verblijft. Er is ook een contra-indicatie voor opname als uit de documenten blijkt dat de tbs-gestelde een dusdanige behoefte aan intensieve zorg nodig heeft die de kliniek niet kan bieden.

In de veiligheidsvisie van FPC Pompestichting staat hierover dat er altijd wordt gekeken naar wat er wel kan, maar dat er grenzen zitten aan de zorg die de kliniek kan bieden. Volgens de visie betekent dit in het uiterste geval dat een tbs-gestelde niet wordt opgenomen als verantwoorde zorg niet mogelijk is, bijvoorbeeld doordat er geen plek is of omdat de tbs-gestelde te grote risico's met zich meebrengt. In situaties van onderbezetting kan het ook zijn dat er tijdelijk geen nieuwe tbs-gestelden kunnen worden opgenomen, zeker als dit hoog-risico tbs-gestelden zijn. De geneesheer-directeur is uiteindelijk verantwoordelijk voor het wel of niet opnemen van een tbs-gestelde.

Diverse functionarissen geven aan dat na deze eerste grove check op contra-indicaties de plaatsingscoördinator de aanmelding voorlegt aan de directeur patiëntenzorg, clustermanager patiëntenzorg en behandelcoördinator van de opnameafdeling. Veelal wordt de aanmelding ook direct voorgelegd aan een functionaris die in de volgende fase van het opnameproces de intake doet. De clustermanager patiëntenzorg en behandelcoördinator lezen en beoordelen mee of er vanuit verschillende overwegingen contra-indicaties zijn. Daarbij kijken zij naar de belangen van de tbs-gestelde en naar de omstandigheden binnen de kliniek die van invloed kunnen zijn, zoals de populatie tbs-gestelden die op dat moment op de opnameafdeling verblijft. Het is niet haalbaar om alle documenten te lezen die bij de aanmelding zijn meegestuurd. Dit is volgens diverse functionarissen de verantwoordelijkheid van de plaatsingscoördinator en de intaker.

De beoordeling of het tot plaatsing komt is volgens diverse functionarissen een dynamisch proces, waarbij steeds wordt gekeken wat het zwaarste weegt. Er ontstaan geregeld vragen over een aanmelding bijvoorbeeld over de ingewikkeldheid van een casus of over de mate waarin een tbs-gestelde van behandeling kan profiteren. Daar wordt met elkaar over gesproken maar het zijn op zichzelf geen redenen om een aanmelding af te wijzen.

Na een voorlopig positief oordeel wordt de intakeprocedure gestart.

2.3.2 Intake

Voor het intakegesprek wordt de tbs-gestelde bezocht of digitaal gesproken door een plaatsingscoördinator en een inhoudelijk deskundige (een intaker). Volgens diverse functionarissen is het voor de behandelcoördinator van Opnameafdeling 1

niet haalbaar om alle intakes zelf uit te voeren. Ter voorbereiding op het intakegesprek verzamelt de plaatsingscoördinator nog actuele of aanvullende informatie door contact te zoeken met bijvoorbeeld de casemanager in de Penitentiaire Inrichting (hierna: PI) waar de tbs-gestelde op dat moment verblijft.

Tijdens het intakegesprek vormt de intakefunctionaris zich een beeld en gaat op detailniveau na of er zaken zijn die een opname in de weg kunnen staan. Er kan bijvoorbeeld niet in alle gevallen uit het dossier worden opgemaakt of een tbs-gestelde bekenden heeft in de kliniek. Diverse functionarissen benadrukken dat het maar de vraag is of tbs-gestelden tijdens het intakegesprek eerlijk zijn en informatie over bekenden alsnog wordt achterhaald.

De intakefunctionaris schrijft een verslag van het gesprek met daarin een advies voor het in-, door- en uitstroomoverleg. In dit overleg beslissen de directie, clustermanager en plaatsingscoördinator of er definitief wordt over gegaan tot plaatsing. Het komt volgens diverse functionarissen zelden voor dat het niet tot een plaatsing komt omdat de kliniek weinig ruimte heeft om een aanmelding te weigeren. Een FPC heeft een opnameplicht, tenzij de kliniek kan onderbouwen waarom zij de tbs-gestelde geen passend behandelklimaat kan bieden of de noodzakelijk (somatische) zorg, veiligheid of beveiliging niet zou kunnen bieden.

Vervolgens informeert de intakefunctionaris de behandelcoördinatoren van de opnameafdelingen. Volgens diverse functionarissen besluiten de intakefunctionaris en behandelcoördinatoren gezamenlijk op welke opnameafdeling de tbs-gestelde het beste past. Ongeveer een week voor de opname krijgt het team van Opnameafdeling 1 het intakeverslag waarin volgens hen voldoende informatie staat om tijdens het multidisciplinair overleg het beleid vast te stellen voor de eerste periode van het verblijf. Dit beleid gaat onder andere over de bewegingsvrijheid voor de tbs-gestelde en controles. Ook worden de mentoren aangewezen.

2.4 Hoe verliep het opnameproces bij de twee ontvluchte tbs-gestelden?

2.4.1 Informatie over tbs-gestelde 1

Tbs-gestelde 1 wordt op 31 augustus 2021 geplaatst op Opnameafdeling 1 van FPC Pompestichting. Hij kreeg in 2019 een tbs-maatregel opgelegd vanwege een geweldsdelict met dodelijke afloop. Tbs-gestelde 1 verbleef destijds in een Justitiële Jeugd Inrichting (hierna: JJI) en pleegde het delict nadat hij zich tijdens een verlof onttrok.

Voor plaatsing in FPC Pompestichting verblijft tbs-gestelde 1 van 9 maart 2020 tot 31 augustus 2021 voor zijn tbs-behandeling in FPC de Kijvelanden. Vanwege (mogelijk) strafbare of anderszins laakbare feiten van een personeelslid jegens betrokkene wordt tbs-gestelde 1 overgeplaatst naar FPC Pompestichting.

Voor plaatsing in FPC de Kijvelanden verblijft tbs-gestelde 1 van september 2015 tot maart 2020 in een PI waar hij zich over het algemeen correct gedraagt. Wel wordt hij meerdere keren betrapt op het in bezit hebben van een mobiele telefoon en is hij betrokken bij een vechtpartij met een medegegetineerde.

Tbs-gestelde 1 kent een voorgeschiedenis met meerdere justitiecontacten en verblijf in verschillende gesloten jeugdzorginstellingen en JJI's. Hij loopt meerdere keren weg waarbij hij eenmaal enkele maanden onvindbaar is.

Tijdens het verblijf van tbs-gestelde 1 in de verschillende instellingen en inrichtingen gedraagt hij zich in het contact veelal correct, maar wordt hij ook betrapt op middelengebruik, het meermaals in bezit hebben van een mobiele telefoon en agressie naar een groepsgenoot. Daarnaast houdt hij zich niet aan afspraken en is hij hier niet eerlijk over.

2.4.2 Informatie over tbs-gestelde 2

Tbs-gestelde 2 wordt op 2 maart 2022 geplaatst op Opnameafdeling 1 van FPC Pompestichting. Hij kreeg in 2017 een tbs-maatregel opgelegd vanwege een geweldsdelict. Tbs-gestelde 2 verbleef destijds in een JJI en pleegde het delict nadat hij zich tijdens een verlof onttrok.

Voor plaatsing in FPC Pompestichting verblijft tbs-gestelde 2 in verschillende PI'en. In februari 2022 wordt hij op een lijst geplaatst van gedetineerden die een vlucht- en/of maatschappelijk risico vormen vanwege het risico van voortgezet crimineel handelen tijdens detentie en ondermijning van het gezag. Vanwege deze status wordt hij in februari 2022 overgeplaatst naar PI Arnhem-Zuid. De status wordt opgeheven op het moment dat tbs-gestelde 2 in FPC Pompestichting geplaatst wordt.

Tbs-gestelde 2 kent een voorgeschiedenis met meerdere justitiecontacten en verblijf in verschillende open en gesloten jeugdzorginstellingen en JJI's. Hij liep in een periode van vijf jaar minimaal achttien keer weg, onttrok zich aan begeleide verloven en keerde meermaals niet terug van onbegeleid verlof waarbij hij eenmaal enkele maanden onvindbaar was. Daarnaast heeft hij zich in 2014 tijdens zijn verblijf in een JJI enkele uren verstopt. In de documenten wordt dit een ontvluchting dan wel vluchtpoging genoemd. In 2016 is tbs-gestelde 2 aanwezig bij een incident in een JJI waarbij twee jongeren van buiten de inrichting met een slijptol proberen een gat te maken in het buitenhek van de inrichting. Toen een beveiligingsmedewerker dit opmerkte renden de jongens weg en kwam tbs-gestelde 2 samen met twee medegedetineerden kijken wat er gaande was.

Tijdens het eerdere verblijf van tbs-gestelde 2 in de verschillende instellingen en inrichtingen veroorzaakt hij regelmatig (ernstige) agressie- en andere incidenten. Tbs-gestelde 2 gedraagt zich vriendelijk en beleefd, zegt dat hij zijn leven wil verbeteren en is behulpzaam naar het personeel. Tegelijkertijd wordt hij meermaals betrapt op het in bezit hebben van een mobiele telefoon. Met name op het moment dat hij meer vrijheden krijgt onttrekt hij zich aan de behandeling en begeleiding. Ook geeft hij op verschillende momenten aan niet mee te willen werken aan een behandeling en dat de kans groot is dat hij tijdens een verlof opnieuw 'de benen zou nemen'.

Tbs-gestelde 1 en tbs-gestelde 2 verbleven in 2016 gedurende acht maanden gelijktijdig in dezelfde JJI en in 2018 gedurende twee maanden in dezelfde PI. In beide gevallen verbleven ze niet op dezelfde afdeling.²²

2.4.3 Opnameproces van de twee ontvluchte tbs-gestelden

Het opnameproces van tbs-gestelde 1 en tbs-gestelde 2 verloopt conform het beschreven proces. Het is voor zover de Inspectie bekend geen discussie geweest of FPC Pompestichting tbs-gestelde 1 en tbs-gestelde 2 een behandeling kan bieden.

Uit de gesprekken blijkt dat er bij een van de twee tbs-gestelden vanwege de voorgeschiedenis wel discussie is geweest over welke (opname-)afdeling passend was. Diverse functionarissen gaven hier verder geen toelichting op en beriepen zich desgevraagd op hun beroepsgeheim.

Voorafgaand aan de daadwerkelijke opname van beide tbs-gestelden hebben diverse functionarissen de dossiers gelezen. Het valt hen bij het lezen op dat dat beide tbs-gestelden jong zijn maar een uitgebreide voorgeschiedenis hebben met geweldsdelicten en verblijf in verschillende instellingen en inrichtingen. Daarnaast valt hen op dat beide tbs-gestelden bekend zijn met onttrekkingen.

---

²² FPC Pompestichting geeft in de wederhoor aan dat zij hier niet van op de hoogte was en dat deze informatie voor FPC's niet inzichtelijk is.

Hoofdstuk 3: Toezicht tijdens het verblijf

In dit hoofdstuk beschrijft de Inspectie hoe FPC Pompestichting op een aantal onderdelen het toezicht op tbs-gestelden in het algemeen en specifiek voor de twee ontluchte tbs-gestelden heeft vormgegeven. De Inspectie ziet een verband tussen deze onderdelen en de ontvluchting. Het eerste onderdeel is de veiligheid in algemene zin. Het tweede onderdeel is hoe tbs-gestelden contact kunnen onderhouden met de buitenwereld. En het derde onderdeel is hoe de vrijheden van tbs-gestelden op het terrein worden opgebouwd en uitgevoerd. De Inspectie sluit dit hoofdstuk af met algemene bevindingen rondom de twee tbs-gestelden die de benoemde onderdelen overstijgen, maar wel relevant waren tijdens hun verblijf.

3.1 Veiligheid

3.1.1 Materiële beveiliging

Onder materiële beveiliging verstaat de Inspectie de bouwkundige en elektronische elementen die aanwezig zijn binnen een FPC om de veiligheid voor maatschappij, personeel en tbs-gestelden te waarborgen. Het gaat dan om de omtrekbeveiliging, zoals het hekwerk om een FPC, beheersscheidingen, zoals de hekken binnen de omtrekbeveiliging, beveiligingsinstallaties, zoals detectie- en camerasystemen en de toegangscontrolesystemen.

Alle FPC's moeten voldoen aan een door DJI vastgesteld programma van eisen uit 2004 als onderdeel van de aanbestedingsprocedure voor de inkoop van zorg. Dit programma van eisen is door de minister voor Rechtsbescherming vastgesteld. Onderdeel van het programma van eisen zijn de voorwaarden die gesteld worden aan de beveiliging van de FPC's. Zo moet een FPC preventieve maatregelen nemen om vluchtpogingen van tbs-gestelden en pogingen van binnendringen vanuit buitenaf te onderkennen, vertragen en beëindigen.

Omtrekbeveiliging

In het programma van eisen staat dat er sprake moet zijn van een dubbele beveiligde ring. Na de ontvluchting van 2017 heeft FPC Pompestichting intern onderzoek gedaan, dit onderzoek is vervolgens door de Inspectie gevalideerd. De Inspectie zag op basis van het intern onderzoek uit 2017 aanleiding om aanvullend onderzoek te doen naar de wijze waarop FPC Pompestichting voldeed aan de beveiligingseisen die horen bij beveiligingsniveau 4, waaronder een dubbele beveiligde ring. De Inspectie concludeerde in februari 2019 dat FPC Pompestichting hier niet aan voldeed en dat er geen definitieve afspraken waren gemaakt hoe dit kon worden aangepakt. Zij verzocht DJI en FPC Pompestichting hier afspraken over vast te leggen.

Uit de stukken en de gesprekken blijkt dat de kliniek na de ontvluchting in 2017 een plan heeft opgesteld om de omtrekbeveiliging op orde te krijgen. De kliniek was hier nog mee bezig toen in 2019 een tweede ontvluchting plaatsvond. Daarna is het plan bijgesteld en besloten om een tweede hekwerk om het gehele complex te plaatsen. FPC Pompestichting startte in 2020 met de voorbereidingen voor de bouw van dit tweede hekwerk. Op het moment van schrijven is de realisatie van

het tweede hekwerk nog niet afgerond. De lange doorlooptijd wordt volgens FPC Pompestichting veroorzaakt door het beperkte marktaanbod van materialen, de beschikbare capaciteit bij het bedrijf dat het hekwerk plaatst en de omvang van de tweede beveiligingsring.

Diverse functionarissen geven in gesprekken aan dat ze weinig hebben gemerkt van eerdere verbetermaatregelen, alleen het tweede hek vinden ze een duidelijke verandering. Veel medewerkers vragen zich wel af of een tweede hek helpend is. Enerzijds omdat de handlanger snel een gat in het hek heeft kunnen slijpen en een gat in het tweede hek net zo snel te maken zal zijn. Anderzijds omdat medewerkers vinden dat het de interne veiligheid niet ten goede komt. Door het tbs-gestelden met een tweede hek moeilijker te maken om te ontluchten neemt de kans op ontluchting middels een gijzeling toe.

Uit het onderzoek van BV&I naar de ontluchting van 21 juni 2022 blijkt dat FPC Pompestichting na de twee eerdere ontluchtingen heeft aangegeven het gebouw als eerste beveiligingsring te zien en het hekwerk aan de buitenkant van de kliniek als tweede beveiligingsring. Bij de eerdere ontluchtingen bleek dat hekwerk echter onvoldoende weerstand te bieden zodra de eerste beveiligingsring was doorbroken. Ook bij het huidige incident blijkt een enkelvoudige barrière onvoldoende. De eerste beveiligingsring (het gebouw) was reeds gepasseerd omdat de tbs-gestelden met terreinverlof op het voetbalveld waren.

In diverse gesprekken gaven functionarissen aan dat de beveiliging van de kliniek gericht is op uitbraak en niet op inbraak. Bij de ontluchting van 21 juni was een handlanger betrokken die van buitenaf een gat in het hek maakte. Veel functionarissen geven aan dat ze niet konden bedenken dat dit zou kunnen gebeuren. In een inventarisatie van de beveiliging van FPC Pompestichting die na de ontluchting van 2017 is opgesteld staat al dat de materiële beveiliging er hoofdzakelijk op ingericht is om ontluchtingen zo moeilijk mogelijk te maken en binnendringen van buitenaf te voorkomen. Als de materiële veiligheid op orde is, kan er een grotere vrijheid voor tbs-gestelden gerealiseerd worden en hoeft de organisatie geen vrees te hebben voor ongewenst bezoek van buitenaf.

Beheersscheidings

Volgens het programma van eisen moeten binnenplaatsen en lucht-/sportplaatsen worden omgeven door een minstens twee meter hoog compartimenteringshekwerk. Uit onderzoek van DJI in 2020 blijkt dat er op het binnenterrein van FPC Pompestichting diverse hogere en lagere hekwerken aanwezig zijn. Er is rondom het gehele voetbalveld geen compartimenteringshekwerk van twee meter hoog, maar een lager hek. De twee tbs-gestelden zijn tijdens de ontluchting over dit lagere hek (van 1,8 meter hoog) gesprongen, voordat zij over nog twee compartimenteringshekken sprongen (van 1,8 en van twee meter hoog) en bij het buitenhek uitkwamen.

Na de ontluchtingen in 2017 en 2019 besloot FPC Pompestichting dat er ook een vijf meter hoog hek geplaatst moest worden tussen de resocialisatieafdeling en de kliniek. Dit omdat tbs-gestelden op de resocialisatieafdeling meer mogelijkheden hebben om naar buiten te gaan en tbs-gestelden van de resocialisatieafdeling in de huidige situatie eenvoudig contact kunnen maken met tbs-gestelden die nog in de

kliniek verblijven. Dit vijf meter hoge tussenhek was niet aanwezig op het moment dat de twee tbs-gestelden langs die route ontvluchtten.

Beveiligingsinstallaties

Binnen de kliniek en rond het terrein van FPC Pompestichting is er continu cameratoezicht. De medewerkers B&C kunnen vanuit de portiersloge met de camerabeelden meekijken. Volgens diverse functionarissen B&C lukt het hen echter niet om continu via de camera's mee te kijken. Naast het meekijken via de camera's zijn de medewerkers B&C onder andere verantwoordelijk voor de toegangscontroles, het op afstand bedienen van deuren, het aannemen van telefoontjes en wanneer nodig reageren op akoestische (hek)alarmen. Diverse functionarissen B&C geven aan dat er een verbouwing van de portiersloge staat gepland omdat het nu te druk is in de portiersloge. Zo komt er een aparte ruimte voor het bekijken van de camerabeelden.

Op het hekwerk om de kliniek zit een hekalarm. Dit betekent dat zodra het hek wordt aangeraakt, er een alarm afgaat dat terecht komt bij de medewerkers B&C in de portiersloge. Op het moment dat het hekalarm afgaat, draaien de camera's automatisch naar de plek waar het hek wordt aangeraakt. De medewerkers B&C geven aan dat het hek gevoelig is. Als het flink waait gaat het bijvoorbeeld ook af. De medewerkers B&C geven aan dat ze elk alarm direct controleren.

In het onderzoeksrapport van BV&I over de ontvluchting van 21 juni 2022 staat dat het hekalarm en de camera's (technisch) volgens verwachting gefunctioneerd hebben. De werking van de camera's was een van de aandachtspunten uit de eerdere onderzoeken van BV&I. Bij een alarm draaiden de camera's de verkeerde kant op of reageerden niet de juiste camera's. FPC Pompestichting heeft dit opgepakt. Inmiddels wordt bij elke hekcontrole ook de werking van de camera's getest.

Uit het onderzoek van BV&I blijkt ook dat de registratie van de detectietijden van zowel het hekwerk als de camera's bij de ontvluchting op 21 juni niet in overeenstemming waren met de werkelijke tijden. Tevens verschilden ze onderling. Hierdoor is niet exact vast te stellen wanneer het hekalarm is afgegaan en de camera's zijn bijgedraaid.

Verder geeft BV&I aan dat er geen instructies voor de medewerkers B&C zijn voor het bedienen van de camera's en dat vooral de instructie ontbreekt wanneer er met welke camera's toezicht gehouden moet worden.

Zicht op het terrein binnen en buiten de beveiligde ring

In paragraaf 3.3.3 gaat de Inspectie verder in op het toezicht op het terrein op de momenten waarop tbs-gestelden op het terrein kunnen zijn. In dit gedeelte bespreekt de Inspectie hoe FPC Pompestichting zicht houdt op het terrein binnen en direct buiten de beveiligde ring.

De medewerkers B&C lopen elke dag controlerondes over het terrein en langs het hek. Als een medewerker B&C iets afwijkends ziet tijdens een terreincontrole maakt hij daar een melding van. Overdag moet de teamleider B&C hier actie op ondernemen. In de avond is dit de achterwacht en in de nacht het nachthoofd. De

achterwacht en het nachthoofd zijn sociotherapeuten die buiten kantoortijden in de kliniek aanwezig zijn als eerste aanspreekpunt voor medewerkers. In paragraaf 5.1 gaat de Inspectie verder in op de taken van de achterwacht binnen de crisisstructuur.

Uit het rapport van BV&I naar de ontvluchting van 21 juni 2022 blijkt dat de instructies over de controlerondes niet concreet waren. Er staat niet bij waar de medewerker specifiek op moet letten. Volgens BV&I weten de gesproken medewerkers zelf wel goed waar ze op moeten controleren en hoe ze moeten handelen.

De omgeving net buiten de beveiligde ring, waaronder de parkeerplaats, wordt niet actief gecontroleerd. Er staan camera's op het hek gericht en deze nemen de rand buiten het hek ook mee. Het is volgens medewerkers B&C niet werkbaar om deze omgeving ook fysiek te controleren. Volgens de medewerkers komt er vanzelf een melding bij hen binnen als er iets bij het hek gebeurt. Het hek wordt iedere week door de medewerkers B&C gecontroleerd door een ronde te lopen en op verschillende plekken tegen het hek te tikken om te zien of het signaal binnenkomt in de portiersloge. Als dit niet gebeurt of als het hek een andere storing geeft dan is er geen terreinverlof voor tbs-gestelden mogelijk.

Een ander punt uit het onderzoek van BV&I naar de ontvluchting van 21 juni 2022 is dat het parkeerterrein makkelijk toegankelijk was vanaf de openbare weg. Dit is altijd zo geweest omdat dit de parkeerplaats was voor de polikliniek van de Pompestichting. Dit gebouw wordt thans verbouwd tot een longcare-afdeling van de Pompestichting. In de periode voorafgaand aan de ontvluchting was het parkeerterrein in gebruik als opslagplaats en parkeerterrein voor de verschillende bouwbedrijven. Dit is op het moment van schrijven nog steeds het geval. BV&I heeft de indruk dat, doordat de vluchtauto vrijwel naast het hekwerk kon parkeren, de hulp van buitenaf pas laat (bij het eerste hekalarm) is ontdekt en de vluchtauto snel en ongehinderd het terrein kon verlaten. Inmiddels heeft FPC Pompestichting maatregelen genomen om het parkeerterrein af te sluiten.

Na de ontvluchting op 21 juni 2022 heeft BV&I met FPC Pompestichting meegekeken of de tijdelijke maatregelen die zij genomen heeft voldoende zijn. Een van de aanbevelingen die BV&I naar aanleiding hiervan deed, is dat de begroeiing op het terrein verder teruggesnoeid moet worden om het zicht te verbeteren. FPC Pompestichting heeft dit direct opgepakt. Dat de begroeiing de zichtlijnen kan beperken was overigens ook al uit de eerdere ontvluchting van 2017 gebleken. Een tbs-gestelde kon zich toen ongezien ophouden bij de begroeiing totdat hij het hek had doorgeknipt en de kliniek kon ontvluchten. Medewerkers B&C geven aan dat er na de ontvluchting van 2017 veel begroeiing is weggesnoeid en verwijderd waardoor zij beter zicht over het terrein kregen. De directie van FPC Pompestichting denkt na hoe voorkomen wordt dat de begroeiing in de toekomst nogmaals tot problemen leidt. De Inspectie bespreekt in paragraaf 5.3 de overige genomen maatregelen.

3.1.2 Visie op veiligheid

De Pompestichting heeft een eigen visie op veiligheid opgesteld. Deze veiligheidsvisie beschrijft dat veiligheid een grote rol speelt en betrekking heeft op

zowel medewerkers en tbs-gestelden als op de maatschappij. Volgens de Pompestichting gaat de visie niet over regels en procedures, maar over houding en gedrag en biedt deze richting bij moeilijke keuzes en dilemma's. De veiligheidsvisie is in discussies over veiligheid het uitgangspunt voor gesprek. In de veiligheidsvisie staat niet hoe de Pompestichting denkt over de materiële beveiliging en de ministeriële eisen waaraan moet worden voldoen.

Veiligheid versus zorg

De veiligheidsvisie van de Pompestichting beschrijft dat het vinden van een balans tussen zorg en veiligheid een belangrijk kenmerk van werken binnen de Pompestichting is. Hierover staat in de visie:

Dat betekent dat er regelmatig een afweging moet worden gemaakt tussen de veiligheid van medewerkers en tbs-gestelden, maar ook de veiligheid van de samenleving, en de kwaliteit van zorg voor tbs-gestelden, resocialisatie en het bieden van een nieuwe kans. Het uitgangspunt is dat veiligheid op nummer één staat. Medewerkers zijn zich daar constant van bewust. Maar het kiezen voor veiligheid moet niet ten koste gaan van de tbs-gestelde en de behandeling. Andersom gaat onveiligheid van tbs-gestelden en medewerkers altijd ten koste van de kwaliteit van zorg. In die zin zijn veiligheid en kwaliteit onlosmakelijk met elkaar verbonden: het gaat erom dat medewerkers voortdurend stil staan bij de vraag of wel de best mogelijke zorg verleend wordt. De Pompestichting beseft zich dat 100% veiligheid niet haalbaar is. Zij vindt ook andere zaken dan veiligheid van belang, zoals het bieden van passende zorg en het opbouwen van een goede behandelrelatie met tbs-gestelden. De Pompestichting accepteert dan ook risico's. Ze wil zich wel bewust zijn van deze risico's, zodat we gezamenlijk en zelf als professional bij dilemma's steeds de juiste afweging kunnen maken.

In het Kwaliteitskader FZ staat dat de balans tussen veiligheid en persoonsgerichte zorg centraal staat in de behandeling. Wanneer veiligheid en persoonsgerichte zorg in tegenspraak zijn met elkaar, weegt veiligheid zwaarder in de afweging.

Uit de documenten over de ontvluchting van 2017 staat dat FPC Pompestichting de lijfspreuk hanteert 'Ja, tenzij...'. Hiermee wordt bedoeld dat er veel mogelijk is voor tbs-gestelden tenzij het tegendeel bewezen is. In het onderzoek van BV&I naar de ontvluchting van 2019 staat dat de kliniek continu bezig is met het zoeken naar een balans tussen beveiligen en behandelen. Uit het intern onderzoek naar de ontvluchting van 21 juni 2022 blijkt dat de visie van 'Ja, tenzij...' nog steeds gehanteerd wordt. Er wordt gestreefd naar een zo groot mogelijke kwaliteit van leven voor de tbs-gestelden en het vermijden van onnodige beperkingen. Volgens de onderzoekscommissie kan dit alleen als het samengaat met forensische scherppte en de bereidheid en het vermogen tot het stellen van duidelijke grenzen.

Ook in gesprekken met diverse functionarissen komt het zoeken naar balans tussen zorg en veiligheid aan de orde. Daarin zijn ook verschillen te zien. Zo geven functionarissen van Opnameafdeling 1 aan dat er binnen het team constant aandacht is voor de balans tussen zorg en veiligheid. Veiligheid staat volgens hen voorop. Andere functionarissen geven aan dat FPC Pompestichting een beveiligde

inrichting is, maar dat tbs-gestelden naast beveiligd ook behandeld worden. Medewerkers B&C geven aan dat sociotherapeuten vooral kijken vanuit de relationele veiligheid en daarbij niet altijd oog hebben voor de materiële veiligheid. Zij vinden de behandeling van de tbs-gestelde belangrijker dan bepaalde veiligheidsmaatregelen. Functionarissen B&C geven aan dat als veiligheidsmaatregelen worden aangescherpt er geregeld weerstand en onbegrip komt vanuit de medewerkers die behandeling en begeleiding bieden. Medewerkers B&C zijn volgens diverse functionarissen juist meer gericht op de materiële en fysieke veiligheid en zijn minder bezig met de relationele veiligheid. De medewerkers B&C hebben ook te weinig informatie om zich hierop te richten. Tegelijkertijd zien sommige medewerkers dat ze meer van elkaar kunnen leren.

3.1.3 Toerusting

Scholing en training

In het Kwaliteitskader FZ staat dat er binnen de organisatie tijd, ruimte en openheid moet zijn om continu te leren, reflecteren en ontwikkelen. De organisatie creëert hiervoor een cultuur die leren en reflecteren stimuleert en waar professionals zich ten opzichte van elkaar kwetsbaar kunnen opstellen. De organisatie moet een actueel beleid voor vakmanschap, ontwikkeling en scholing van professionals hebben met bijbehorend budget en een daarop passend plan. De organisatie moet zich hierbij baseren op de uitgangspunten van het Programma Forensisch Vakmanschap en zich aantoonbaar inzetten om de gestelde doelen te behalen.

De Pompestichting heeft in de veiligheidsvisie opgenomen dat ze zorgt voor de benodigde middelen, kaders, training en opleiding. Hierover staat in de visie:

Het is ieders eigen verantwoordelijkheid om alleen taken en verantwoordelijkheden te aanvaarden waartoe hij zich gekwalificeerd acht. Onbekwaam is onbevoegd. Bij twijfel over de gewenste handelwijze vindt altijd ruggespraak plaats met een collega of leidinggevende.

Over het volgen van trainingen en opleiding geeft de veiligheidsvisie van de Pompestichting aan dat er maximaal gezocht wordt naar mogelijkheden om medewerkers tijdig de benodigde trainingen en opleidingen te laten volgen. Op hoogrisico-locaties geldt dat medewerkers niet (alleen) mogen werken zonder vooraf de relevante trainingen en opleidingen te hebben gevolgd. Dit geldt ook voor stagiaires en uitzendkrachten.

Uit de diverse gesprekken blijkt dat medewerkers trainingen en opleidingen volgen. Sociotherapeuten worden daarnaast onder andere getraind in fysieke en verbale weerbaarheid en krijgen eenmalig een training in forensische scherpste. De sociotherapeuten geven aan dat ze het wenselijk vinden dat deze training wordt herhaald. Diverse functionarissen geven aan dat forensische scherpste wel onderwerp van gesprek is. Er is een aandachtsfunctionaris en in overleggen wordt er aandacht aan besteed. Sommige sociotherapeuten kunnen niet goed uitleggen op welke manier aandacht wordt besteed aan forensische scherpste.

Functionarissen in een leidinggevende positie geven aan dat naar aanleiding van de eerdere ontluchtingen verschillende verbetermaatregelen zijn genomen. Zo is er meer aandacht gekomen voor forensische scherpste en is de STA-methodiek ingevoerd waarin alle medewerkers getraind zijn. Nieuwe sociotherapeuten krijgen een map uitgereikt met verschillende protocollen en worden gewezen op het Intranet waar de protocollen te vinden zijn. Alle medewerkers zouden bekend moeten zijn met de protocollen. Sociotherapeuten geven aan dat sommige afspraken en regels echter niet meer in het hoofd zitten, omdat sommige situaties nooit voorkomen. Daarnaast zijn de meeste protocollen geen onderwerp van gesprek, behalve de protocollen die terugkomen tijdens trainingen. Zo wordt er jaarlijks getraind op gijzelingen. Er wordt niet getraind op ontluchtingen.

De medewerkers B&C geven aan de afgelopen jaren alleen een BHV-training gevolgd te hebben. In het verleden volgden zij wel trainingen voor fysieke weerbaarheid, forensische scherpste en fouillering. Medewerkers B&C geven aan dat het momenteel door de werkdruk een uitdaging is om nieuwe medewerkers voldoende kennis en kunde mee te geven zodat zij het werk kunnen uitvoeren.

Volgens zowel medewerkers B&C als sociotherapeuten zijn de afgelopen jaren diverse trainingen niet doorgegaan vanwege corona. Functionarissen in de leidinggevende rol geven aan dat Covid-19 hier weinig invloed op heeft gehad.

Bezetting B&C

In paragraaf 2.2.3 beschrijft de Inspectie de bezetting van Opnameafdeling 1. Daarom beperkt zij zich hier tot de bezetting van de medewerkers B&C.

Het team B&C was ten tijde van de ontluchting op sterkte. Af en toe werd er gebruik gemaakt van inhuur. Ingehuurde medewerkers werken niet in de portiersloge maar voeren andere taken uit. Diverse functionarissen B&C geven aan dat ondanks dat de bezetting op orde is de werkdruk hoog was. Medewerkers moesten veel taken tegelijk uitvoeren.

Informatiepositie

De medewerkers B&C geven aan dat zij bij wisseling van de dienst alleen de bijzonderheden aan elkaar overdragen. Dit gebeurt mondeling. Van sommige bijzonderheden moeten medewerkers B&C een rapportage opmaken die alleen inzichtelijk is voor functionarissen B&C. Dit zijn bijvoorbeeld storingen in systemen. Als er bijzonderheden zijn die voor een afdeling relevant zijn, geeft een medewerker B&C deze door aan de afdeling. Het is voor functionarissen B&C overigens niet duidelijk wat hier vervolgens mee gebeurt.

Medewerkers B&C geven aan dat ze niet veel horen over ontwikkelingen binnen de kliniek, tenzij het hen direct aangaat. Ze kunnen wel het dag-journaal lezen, waarin elke afdeling kort de bijzonderheden van de dag beschrijft. Verschillende functionarissen B&C geven aan dat er behoefte is aan meer overdracht tussen de verblijfsafdelingen en B&C. Medewerkers B&C zijn bijvoorbeeld niet bekend met de

voorgeschiedenis van tbs-gestelden.²³ Daardoor weten zij niet waar ze tijdens hun taakuitvoering (extra) alert op moeten zijn.

Uit de documenten over de ontvluchting van 2017 blijkt dat niet alle functionarissen binnen FPC Pompestichting op de hoogte waren van het grote aantal ontvluchtingen en onttrekkingen van de in 2017 ontvluchtte tbs-gestelde. Mede hierdoor waren niet alle functionarissen extra alert op het potentiële ontvluchtingsgevaar van de tbs-gestelde en op mogelijke voorbereidingshandelingen of extra coöperatief gedrag in het kader daarvan. Vanuit de behandelstaf zijn medewerkers B&C wel gewaarschuwd voor een mogelijk meelooprisico, maar er was onvoldoende focus op ontvluchting door of over het hekwerk van de beveiligde ring. Ook uit het onderzoek van BV&I over de ontvluchting van 2019 blijkt dat de focus van de behandeling en begeleiding niet lag op het risico van ontvluchting.

Volgens de medewerkers B&C is door de ontvluchting van 21 juni iedereen zich bewuster geworden dat meer uitwisseling, afstemming en samenwerking nodig is. Bij calamiteiten loopt de samenwerking heel goed, maar in de dagelijkse gang van zaken loopt dit soms wat stroever. Omdat er ook veel mondeling wordt overgedragen is dit kwetsbaar en is men afhankelijk van elkaar. De sociotherapeuten zeggen goed contact te hebben met de medewerkers B&C. Zij vinden dit belangrijk, omdat B&C ook zorgt voor de veiligheid van de medewerkers.

3.1.4 Controles

FPC Pompestichting kan verschillende soorten controles inzetten, zoals een kamercontrole of een urine- en of alcoholcontrole. In de huisregels staat beschreven hoe deze controles verlopen.

Kamercontroles

Bij een kamercontrole wordt een tbs-gestelde en de kamer van een tbs-gestelde door twee medewerkers B&C gecontroleerd op de aanwezigheid van verboden goederen en hygiëne. Na de controle maken medewerkers B&C een rapportage op en bespreken zij met de teamleider B&C wat ze gevonden hebben. Dit wordt teruggekoppeld aan de zorgmanager van de afdeling die dit verder oppakt.

Een kamercontrole gebeurt zowel steekproefsgewijs als op indicatie. FPC Pompestichting streeft ernaar viermaal per jaar per tbs-gestelde een steekproefsgewijze kamercontrole uit te voeren. B&C heeft op iedere dag van de week een speciale dienst voor de kamercontroles. Voor de uitvoering en planning van de steekproefsgewijze kamercontroles wordt gebruik gemaakt van een lijst met kamernummers. Deze lijst is alleen bij B&C bekend. De controles op indicatie worden door de sociotherapeuten via de zorgmanager aangevraagd en krijgen prioriteit. Er worden ook weleens honden ingezet tijdens de kamercontroles. Functionarissen B&C geven aan dat ze de norm van vier controles per tbs-gestelde het afgelopen jaar niet gehaald hebben door onderbezetting en andere prioriteiten. Dit betekent dat sommige kamers het afgelopen jaar maar eenmaal zijn

---

²³ In de wederhoor geeft FPC Pompestichting aan dat er algemene regels gelden rondom geheimhouding en dat het niet noodzakelijk is dat medewerkers B&C op de hoogte zijn van de voorgeschiedenis. Het delen van informatie is daarmee niet toegestaan.

gecontroleerd volgens de standaardprocedure. De kamercontroles op indicatie zijn wel altijd doorgegaan. Hoe vaak deze plaatsvinden verschilt per tbs-gestelde.

Medewerkers B&C geven aan dat ze niet getraind zijn in het uitvoeren van kamercontroles.

Urine- en alcoholcontroles

Urine- en alcoholcontroles worden ook zowel steekproefsgewijs als op indicatie ingezet en uitgevoerd door medewerkers B&C.

Hoe bij deze tbs-gestelden

Beide tbs-gestelden kregen regelmatig urinecontroles op middelengebruik. Hier is nooit iets in aangetroffen. Beide tbs-gestelden werden ook gecontroleerd met behulp van een hond die mobiele telefoons opspoot. Hierbij is eveneens niets gevonden. Van tbs-gestelde 1 is vijf keer zijn kamer gecontroleerd, in drie gevallen werd daarbij gebruik gemaakt van een speurhond. Bij geen van de controles is iets aangetroffen. Tbs-gestelde 2 heeft tijdens de drieënhalve maand dat hij op Opnameafdeling 1 verbleef geen kamercontroles gehad.

3.2. Contact met buitenwereld

Een tbs-gestelde kan contact onderhouden met de buitenwereld via de telefoon en door het ontvangen van bezoek. Het op bezoek gaan van een tbs-gestelde bij een netwerkcontact neemt de Inspectie in dit onderzoek niet mee, omdat de twee tbs-gestelden nog niet ver genoeg in hun behandeling waren om dit te mogen. De Inspectie beschrijft wel hoe het contact met de buitenwereld er voor de twee tbs-gestelden uitzag.

3.2.1 Screening van contacten

In de huisregels van FPC Pompestichting staat dat een tbs-gestelde kan telefoneren met en bezoek kan ontvangen van door kliniekmedewerkers gescreende personen. In de praktijk voert de FMW (forensisch maatschappelijk werker) de benodigde screening uit.

De functie van de FMW

De FMW fungeert als contactpersoon tussen de kliniek en het netwerk van tbs-gestelden. Op grond van het dossier en in samenspraak met de tbs-gestelde brengt de FMW het netwerk in kaart. Hij kijkt naar het gezin van herkomst, het netwerk ten tijde van het indexdelict en het huidige netwerk. Het ligt aan de tbs-gestelde en de betrokkenheid van het netwerk hoe vaak en op welke manier het contact met het netwerk wordt vormgegeven. De FMW onderhoudt ook contact met derden zoals (zorg)instanties en focust zich op de toekomstplannen van de tbs-gestelde.

Binnen FPC Pompestichting werken tien FMW-ers die deel uitmaken van het multidisciplinair team en worden aangestuurd door de zorgmanager van de afdeling waar zij aan verbonden zijn. De FMW rapporteert aan het multidisciplinair team en werkt mee aan de behandeldoelen en de risico-inschatting van de tbs-gestelde. De FMW is regelmatig op de afdeling aanwezig om vragen van tbs-gestelden te beantwoorden.

Screening telefoonverkeer

Tbs-gestelden kunnen alleen bellen met telefoonnummers die op een bellijst staan. Een netwerkcontact kan op de bellijst worden geplaatst na een telefonische screening. Bij een telefonische screening vraagt de FMW aan de tbs-gestelde het telefoonnummer, de relatie tot de tbs-gestelde en de volledige naam van het netwerkcontact. Vervolgens belt de FMW met het opgegeven nummer en vraagt wat de relatie met tbs-gestelde is en of het netwerkcontact toestemming geeft om op de bellijst geplaatst te worden. Het doel van het gesprek is om deze toestemming van het netwerk te verkrijgen en de FMW als contactpersoon te introduceren. De FMW kan niet controleren of iemand eerlijk is over de relatie tot de tbs-gestelde.

Als het netwerkcontact toestemming geeft, plaatst de FMW de persoon op de bellijst. De FMW slaat de bellijst op een centrale plek op waar zowel de sociotherapeuten van de afdeling als medewerkers B&C bij zouden kunnen.

Als de FMW inschat dat contact tussen de tbs-gestelde en het netwerkcontact mogelijk niet verstandig is, gaat hij in gesprek met de tbs-gestelde. Op Opnameafdeling 1 is het nog niet voorgekomen dat de FMW een netwerkcontact niet op de bellijst is geplaatst terwijl er wel toestemming was van het netwerkcontact.

Screening bezoek

Tbs-gestelden kunnen alleen bezoek ontvangen van netwerkcontacten die op een bezoeklijst staan. Op deze lijst staan de gescreende netwerkcontacten. De screening voor bezoek is uitgebreider dan de telefonische screening. Als een tbs-gestelde iemand op zijn bezoeklijst wil hebben, bespreekt de FMW met de tbs-gestelde of hij de screening doet tijdens een huisbezoek of in de kliniek. Als de screening in de kliniek plaatsvindt, volgt er aansluitend een begeleid bezoek.

Tijdens de screening stelt de FMW verschillende standaardvragen aan het netwerkcontact. Enerzijds zijn dat vragen over de relatie met de tbs-gestelde en hoe lang ze elkaar al kennen. Anderzijds vraagt de FMW een aantal verplichte zaken uit, zoals of het netwerkcontact een justitieel verleden heeft, of hij alcohol of drugs gebruikt, of hij zelf ooit slachtoffer is geweest in een zaak en of het netwerkcontact op de hoogte is van het delict. Als een netwerkcontact niet op de hoogte is van het delict, wordt er van de tbs-gestelde verwacht dat hij hier openheid over geeft. Bezoeken worden begeleid totdat hij dit doet.

De FMW maakt een verslag van het gesprek met het netwerkcontact. Wanneer het bezoek en de screening in de kliniek plaats vinden, neemt hij ook het verloop van het bezoek mee in het verslag. Het verslag wordt in het dossier opgenomen en de belangrijkste punten worden in het multidisciplinair overleg besproken. Daarbij bekijkt het team of het contact steunend is. Het duaal afdelingsmanagement geeft aan dat ze in het multidisciplinair overleg ook kijken naar de bezoekmogelijkheden voor netwerkcontacten die bekend zijn met contrabande of zelf een justitieel verleden hebben. Diverse medewerkers geven aan dat de kliniek bezoekers niet weigert op hun voorgeschiedenis. In een interview met De Gelderlander op

23 december 2022²⁴ geeft de directeur van FPC Pompestichting aan dat de kliniek bezoekers beter wil screenen, maar dat dit niet gaat. Tbs-klinieken hebben volgens hem bijvoorbeeld geen toegang tot politiegegevens waardoor ze weinig weten over eventuele recente criminele activiteiten van bezoekers. In de huisregels van de kliniek staat echter dat het clustermanagement kan besluiten om justitiële gegevens van bezoek door de teamleider B&C op te laten vragen als dit noodzakelijk wordt geacht voor de orde en de veiligheid.

3.2.2 Telefoonverkeer

Uitgaand telefoonverkeer

Volgens de huisregels heeft iedere tbs-gestelde recht om op eigen kosten tenminste eenmaal per week gedurende tien minuten telefoongesprekken te voeren met personen buiten de kliniek. Dit heeft FPC Pompestichting vormgegeven via het Telio-systeem (hierna: Telio). Elke tbs-gestelde heeft op zijn kamer Telio, een televisie waarmee hij naar de gescreende telefoonnummers op de bellijst kan bellen. Dit is volgens de huisregels mogelijk tussen 8.15 en 23.00 uur. Om te kunnen bellen, moet een tbs-gestelde via zijn mentor saldo op een Teliokaart zetten. Tbs-gestelden kunnen met bepaalde instanties altijd telefonisch contact opnemen, zoals een advocaat of overheidsinstanties. Als deze nog niet op de bellijst staan kan de tbs-gestelde dit bij de sociotherapeuten aanvragen. Tbs-gestelden die een belbeperking hebben, mogen alleen onder toezicht bellen.

Inkomend

Tijdens de beltijden kan er van buiten de kliniek naar tbs-gestelden gebeld worden. Doordeweeks zijn de beltijden volgens de huisregels tussen 13.00 en 13.30 uur en tussen 18.00 tot 21.45 uur. In het weekend is bellen van buiten naar binnen bijna de hele dag mogelijk. Er is een afdelings-telefoon waarmee tbs-gestelden naar andere afdelingen kunnen bellen en waarop de medewerker B&C de lijnen van buiten doorzet. Dit is een DECT-telefoon waarmee tbs-gestelden ook naar hun kamer kunnen lopen. Daarnaast is er een belcel waarin een tbs-gestelde in een kleine afgesloten ruimte kan bellen.

Over het proces van inkomende telefoontjes bestaan verschillende beelden binnen de kliniek. In de huisregels staat dat telefoongesprekken van niet gescreende personen in beginsel niet worden doorverbonden. In de communicatie naar de Inspectie over de bellijsten, geeft FPC Pompestichting aan dat inkomende telefoontjes niet worden geregistreerd. Deze worden door de medewerkers B&C enkel doorverbonden naar de afdeling. De sociotherapeuten controleren of de beller een gescreend contact is voordat zij doorverbinden naar de tbs-gestelde. Deze werkwijze wordt door een enkele functionaris bevestigd.

De sociotherapeuten geven aan dat de medewerkers B&C de inkomende telefoontjes aannemen en doorzetten naar de afdeling. De medewerker B&C zet het telefoontje door op de afdelingstelefoon, waar een tbs-gestelde opneemt en zegt: "telefoon voor tbs-gestelde X".

---

²⁴ [Directeur kliniek over ontsnapping tbs'er: 'Verschrikkelijk wat er is gebeurd, bijna beestachtig', De Gelderlander 23 december 2022.](#)

Ook de verschillende functionarissen B&C geven aan dat telefoontjes die de medewerkers B&C doorzetten direct terechtkomen bij tbs-gestelden op een afdeling. Buitenlijnen waarbij het telefoonnummer afgeschermd is of waarbij iemand zijn naam niet noemt verbinden zij ook door. Volgens de functionarissen B&C zijn er geen afspraken over het doorzetten van telefoontjes. Er is volgens hen geen goede lijst met gescreende nummers van buiten naar binnen, iedereen kan bellen naar een tbs-gestelde. Volgens de functionarissen B&C is het ook niet te doen om met een lijst te werken, omdat er heel veel telefoontjes op een avond binnen komen. Uit de gesprekken blijkt dat B&C bij de ontvluchting van 2017 al aangaf dat ze in de avond meer telefonist zijn dan beveiliging, omdat alle telefoontjes van en naar tbs-gestelden via de medewerkers B&C liepen. FPC Pompestichting heeft dit opgepakt door het Telio-systeem in te voeren. Dit heeft volgens medewerkers wel voor wat verlichting gezorgd, maar inkomende telefoontjes slokken nog steeds veel tijd op van de medewerkers B&C. Zowel de functionarissen B&C als de sociotherapeuten geven aan dat tbs-gestelden vaak naar hun netwerkcontact bellen met de mededeling dat het netwerkcontact terug moet bellen omdat het anders te veel geld kost.

Alleen over tbs-gestelden die helemaal geen telefoon mogen ontvangen krijgen de medewerkers B&C een bericht. De telefoontjes die voor deze tbs-gestelden binnen komen gaan via de sociotherapeuten. Om paraat te hebben wie er een belbeperking heeft, nemen de medewerkers B&C dit bij aanvang van de dienst door.

Toezicht

Diverse medewerkers geven aan dat er beperkt tot geen toezicht is op de telefoontjes die tbs-gestelden plegen. Niet in hoeveelheid en niet in inhoud. Daarbij gaat het zowel om uitgaande als inkomende telefoontjes. De sociotherapeuten geven aan dat zij via Telio kunnen zien hoe vaak en met wie tbs-gestelden bellen, maar dat zij dit niet doen. De mentoren houden wel enigszins zicht op het uitgaande belgedrag van tbs-gestelden, omdat een tbs-gestelde zijn saldo via hen moet opwaarderen. De sociotherapeuten geven ook aan weinig zicht te hebben op de inkomende telefoontjes, omdat deze buiten hen om gaan. Wel valt het hen soms op dat iemand veel belt. In dat geval zeggen ze tegen de tbs-gestelde dat andere tbs-gestelden mogelijk ook nog willen bellen. Waar van de uitgaande telefoontjes nog terug te halen is hoeveel een tbs-gestelde belt, is dat volgens diverse medewerkers voor inkomende telefoontjes niet mogelijk omdat deze niet worden geregistreerd.

Volgens diverse medewerkers is er op de inhoud van de telefoontjes helemaal geen zicht. Tbs-gestelden kunnen op hun kamer bellen zonder dat er iemand meeluistert. Volgens diverse medewerkers mogen zij niet meeluisteren en mogen gesprekken ook niet opgenomen worden. Volgens de Beginselenwet Verpleging TBS²⁵ is het toezicht op telefoonverkeer wel mogelijk. In de huisregels staat ook dat er toezicht uitgeoefend kan worden op de gesprekken, waaronder het opnemen en beluisteren van telefoongesprekken. Dat moet wel aan de tbs-gestelde worden medegedeeld. Het meeluisteren kan volgens de huisregels ook worden ingezet om de identiteit vast te stellen van de persoon met wie de tbs-gestelde een telefoongesprek voert.

---

²⁵ [Beginselenwet Verpleging TBS](#), artikel 38 lid 2.

3.2.3 Bezoek

In de huisregels beschrijft FPC Pompestichting de regels omtrent bezoek. Er staat onder andere dat bezoekers gescreend moeten zijn, op welke tijden een tbs-gestelde bezoek mag ontvangen en hoe het bezoek wordt gecontroleerd. Verder staat er dat tbs-gestelden tenminste een uur per week recht hebben op het ontvangen van bezoek. De huisregels maken een onderscheid tussen intern en extern bezoek. Intern bezoek is tbs-gestelden van een andere afdeling van FPC Pompestichting. Extern bezoek is netwerkcontacten van buiten de kliniek. Volgens de huisregels mogen er maximaal vier personen tegelijk op bezoek komen bij een tbs-gestelde, tenzij een hoger aantal van tevoren besproken en goedgekeurd is door de zorgmanager. Sociotherapeuten geven aan er geen beperkingen zijn in de hoeveelheid bezoekers per afdeling, omdat het in de praktijk niet voorkomt dat er meer dan twee tbs-gestelden tegelijk bezoek krijgen.

Als tbs-gestelden intern bezoek willen ontvangen, moeten de sociotherapeuten van beide betrokken afdelingen volgens de huisregels toestemming geven en dit ook bij elkaar verifiëren. Het interne bezoek kan zowel op de kamer als op de afdeling plaatsvinden. Tbs-gestelden van dezelfde afdeling kunnen zonder toestemming van de sociotherapeuten bij elkaar op de kamer komen, ook met de deur dicht.

Na de screening en goedkeuring in het multidisciplinair team, kan een tbs-gestelde bezoek van een extern netwerkcontact ontvangen. De eerste drie bezoeken worden in principe begeleid. De FMW begeleidt deze bezoeken, tenzij in het multidisciplinair team wordt besloten dat een sociotherapeut dit doet of het bezoek in het weekend plaatsvindt, dan begeleidt een sociotherapeut. Het multidisciplinair team kan ook besluiten eerder over te gaan naar semi- of onbegeleide bezoeken.

Van de begeleide bezoeken maakt de FMW een verslag. De belangrijkste observaties van het bezoek bespreekt de FMW in het multidisciplinair overleg. Na een evaluatie binnen het multidisciplinair team wordt besloten of het bezoek nog langer begeleid moet plaatsvinden of dat er overgegaan wordt naar semi-begeleid bezoek. Bij een semi-begeleid bezoek mag het bezoek op de afdeling komen, maar blijft de kamerdeur open en loopt een sociotherapeut tijdens het bezoek een aantal keer binnen. Als dat goed gaat, kan er na een besluit in het multidisciplinair team overgegaan worden naar onbegeleid bezoek.

Tijdens het onbegeleid bezoek mag het netwerkcontact op de kamer van de tbs-gestelde blijven met de deur dicht. Het bezoek kan ook mee het terrein op, dit geldt ook voor bezoek van kinderen. Tijdens het onbegeleid bezoek is er wel een controlemoment. Dan kijken de sociotherapeuten even de kamer in of gaan als het bezoek binnenkomt kort in gesprek. Sommige sociotherapeuten geven aan dat zij niet het recht hebben om te storen of dat ze het fatsoen hebben om even te wachten met opendoen als ze op een dichte deur kloppen. Volgens de Beginselenwet Verpleegden TBS²⁶ mag een FPC toezicht houden op contact tussen een tbs-gestelde en zijn bezoeker.

De kliniek kan volgens de huisregels en volgens medewerkers een bezoeker de toegang ontzeggen, zowel voorafgaand als tijdens het bezoek. Bijvoorbeeld als

---

²⁶ [Beginselenwet Verpleging TBS](#), artikel 37 lid 4.

blijkt dat de bezoeker alcohol of drugs heeft gebruikt voor of tijdens het bezoek. Aan het ontzeggen van toegang tot de kliniek wordt een periode gesteld. Daarna volgt weer een screening en gaat de FMW in gesprek over de nieuwe mogelijkheid tot bezoek.

3.2.4 Hoe ging dat bij de twee ontvluchte tbs-gestelden?

Tbs-gestelde 1 heeft in de periode van 21 april 2022 tot en met 21 juni 2022 5675 keer een uitgaand telefoontje gepleegd naar zijn netwerk.²⁷ Er hebben in deze periode achttien bezoeken plaatsgevonden van zijn netwerk.

Tbs-gestelde 2 heeft in de periode van 21 april 2022 tot en met 21 juni 2022 403 keer een uitgaand telefoontje gepleegd naar zijn netwerk.²⁸ Er hebben in deze periode tien bezoeken plaatsgevonden van zijn netwerk.

Diverse medewerkers geven aan dat het hen is opgevallen dat de twee tbs-gestelden heel veel belden. Ze belden zelf veel en kregen ook veel telefoontjes op de afdelingstelefoon. De sociotherapeuten geven aan dat ze een aantal keer bij de twee tbs-gestelden hebben aangegeven dat ze teveel belden met de afdelingstelefoon, omdat andere tbs-gestelden van de afdeling mogelijk ook zouden willen bellen. Het veelvuldige contact met het netwerk was volgens hen verder geen onderwerp van gesprek binnen het team.

Het contact met het netwerk van de ontvluchte tbs-gestelden wordt door diverse medewerkers als goed en zonder bijzonderheden aangemerkt. Het viel tijdens de screening wel op dat een aantal netwerkleden een justitieel verleden hadden. Maar zoals eerder genoemd is dit niet direct een reden om ze niet toe te laten tot de kliniek. Er zijn voor beide tbs-gestelden geen bezoekers geweigerd op basis van de screening.

Na de ontvluchting merkten de medewerkers B&C op dat het netwerk van tbs-gestelde 1 elke avond belde, maar dat dit de avond van de ontvluchting niet het geval was.

Daarnaast bleek achteraf dat de handlanger een gescreend netwerkcontact was van tbs-gestelde 2. Dit netwerkcontact is eenmaal op bezoek geweest in de kliniek en daarnaast onderhield tbs-gestelde 2 telefonisch contact.

3.3 Terreinverlof

3.3.1 Terreintijd

Tbs-gestelden die vrijheden hebben (zie paragraaf 3.3.2) kunnen vrij rondlopen op het terrein van de kliniek op bepaalde tijden, de terreintijd.²⁹ In diverse documenten heeft FPC Pompestichting de regels hieromtrent vastgelegd. Het buitenterrein van FPC Pompestichting bestaat uit een ommuurd veld en uit een groot voetbalveld met kantine. Tijdens de terreintijd zijn deze terreinen

---

²⁷ Telefoontjes naar de advocaat en naar de saldolijn van de interne bankrekening zijn hierbij niet meegeteld.

²⁸ Telefoontjes naar de advocaat en naar de saldolijn van de interne bankrekening zijn hierbij niet meegeteld.

²⁹ Met het terrein van FPC Pompestichting bedoelt de Inspectie het terrein binnen de hekken. Het gaat in deze paragraaf niet over verlof buiten de kliniek.

toegankelijk voor tbs-gestelden. De terreintijden lopen doordeweeks van 13.00 tot 17.30 uur en van 18.00 uur tot de eindtijd. De eindtijd wordt bepaald door de achterwacht en is uiterlijk een half uur voor de zon ondergaat met een uiterlijke eindtijd van 21.15 uur. De eindtijd wordt elke week bijgesteld.

Elke tbs-gestelde die vrijheden heeft, krijgt een toegangspas. Deze pas is voorzien van persoonsgegevens en een foto. Met de toegangspas kan een tbs-gestelde individueel toegang verkrijgen tot bepaalde ruimten en het terrein tijdens de terreintijd. Buiten de terreintijd of als de vrijheden van een tbs-gestelde zijn ingetrokken, is de pas geblokkeerd. Ook bij incidenten kan er een algehele blokkade worden ingesteld waardoor tbs-gestelden hun pas niet kunnen gebruiken. De sociotherapeuten geven aan de medewerkers B&C door welke tbs-gestelden onbegeleid van de afdeling af mogen, waarna de medewerkers B&C de toegekende vrijheden op de pas verwerkt.

Als een tbs-gestelde van de afdeling af wil, moet hij een sociotherapeut vertellen wat hij gaat doen. De sociotherapeuten geven aan dat ze inschatten hoe iemand erbij zit en of het veilig is om iemand bijvoorbeeld het terrein op te laten gaan. De sociotherapeuten kunnen er dan bijvoorbeeld voor kiezen om met de tbs-gestelde mee te gaan. De sociotherapeuten geven aan dat ze onthouden dat iemand buiten is, maar dat dit nergens staat geregistreerd. Vaak rapporteren ze dit aan het eind van de dienst maar ze vragen zich af of dit elke keer gebeurt als een tbs-gestelde regelmatig buiten is. Bij de overdracht noemen de sociotherapeuten het altijd als er nog tbs-gestelden buiten zijn. Ook in het onderzoek naar de ontvluchting van 2017 werd geconstateerd dat er onvoldoende registratie was van de bewegingen van tbs-gestelden. Tijdens de ontvluchting in 2017 is pas een half uur na afloop van de terreintijd opgemerkt dat de tbs-gestelde niet op de afdeling was teruggekeerd. In de tussentijd was de tbs-gestelde het terrein al ontvlucht.

3.3.2 Opbouw van vrijheden

In het Kwaliteitskader FZ staat dat organisaties beleid moeten hebben voor het toekennen van vrijheden en verloven en dat die vertaald moeten worden naar praktische handvatten voor professionals en in begrijpelijke taal voor de patiënt/cliënt. Verder staat er dat het risicomanagement leidend is bij het toekennen en uitvoeren van verloven. In de beschrijving van de vrijheden van FPC Pompestichting staat dat de kliniek op zoek is naar de juiste balans tussen passende zorg, behandeling en veiligheid. Het toekennen van vrijheden doet de kliniek gedoseerd, op basis van risicotaxaties en individueel.

Een tbs-gestelde start de eerste twaalf weken na opname met een kamerprogramma³⁰. Dit betekent dat hij een beperkt aantal uur (bij de start vaak vier of zes) begeleid op de afdeling is en de rest van de tijd is ingesloten. De tbs-gestelde mag niet onbegeleid van de afdeling af en mag niet bij andere tbs-gestelden van de afdeling op de kamer komen. Stapsgewijs breidt het

---

³⁰ In de wederhoor geeft FPC Pompestichting aan dat dit een kennismakingsprogramma heet. In de gesprekken noemden de medewerkers dit echter een kamerprogramma, vandaar dat de Inspectie de term kamerprogramma gebruikt.

multidisciplinair team dit uit. De uitbreiding kan per tbs-gestelde verschillen en het kamerprogramma kan korter duren dan twaalf weken.

Volgens diverse functionarissen wordt iedere aanpassing van de vrijheden binnen het multidisciplinaire overleg besproken. De mentor geeft schriftelijk advies aan het multidisciplinair team en onderbouwt waarom uitbreiding van vrijheden mogelijk is. Hierbij kijkt de mentor naar het gedrag van de tbs-gestelde op de afdeling en hoe dit gedrag wordt ingeschat. Tijdens het overleg wordt dit advies besproken en wordt gekeken of er nog aanvullende informatie is vanuit de andere disciplines. Daarna wordt bepaald of het advies wordt overgenomen. Als er vragen of twijfels zijn kan het team in overleg met de clustermanager.

Het duaal afdelingsmanagement geeft aan dat bij uitbreiding van vrijheden altijd bekeken wordt of het team iemand in beeld heeft, of iemand zich kan gedragen op de afdeling en of iemand betrouwbaar is in de afdelingsafspraken. Daarnaast wordt ingeschat welke risico's uitbreiding met zich meebrengt. Volgens het duaal afdelingsmanagement wil het team graag zien hoe iemand zich buiten de afdeling gedraagt. Bij meer vrijheden is mogelijk gedrag te zien wat het team ook wil zien om het te kunnen behandelen. Tegelijkertijd moet het geen risico vormen voor de tbs-gestelde zelf of voor anderen.

Sinds de ontvluchting is de risico-inschatting een standaard onderdeel van het besluit tot uitbreiding van vrijheden. Het clustermanagement geeft aan dat er een belangrijk verschil zit tussen onttrekkingen en ontvluchtingen. In de opnamefase gaan tbs-gestelden nog niet op verlof buiten de kliniek, waardoor het risico op onttrekkingen er nog niet is. Meerdere medewerkers geven aan dat er nog geen goede instrumenten zijn om het risico op ontvluchting in te schatten. De enige voorspeller is volgens hen een eerdere ontvluchting maar hiervoor is geen wetenschappelijk bewijs.

Ter voorbereiding op het toekennen van vrijheden binnen de kliniek loopt een sociotherapeut de eerste paar keer mee met een tbs-gestelde, zodat deze weet waar hij verschillende plekken kan vinden, zoals de medische dienst, de arbeid en het voetbalveld. Op het moment dat een tbs-gestelde vrijheden buiten de afdeling krijgt, wordt hij eerst minimaal drie keer begeleid door het gebouw en over het terrein. Er wordt bijgehouden hoe vaak iemand begeleid van de afdeling gaat, waarna in het multidisciplinair overleg wordt besproken of iemand onbegeleid naar buiten kan.

3.3.3 Toezicht op het terrein

FPC Pompestichting beschrijft in verschillende documenten het toezicht rondom het terrein. Zo staat er dat medewerkers B&C doordeweeks tijdens de terreintijd toezicht houden. In het weekend moeten de sociotherapeuten dit doen. Van beide functionarissen wordt verwacht dat ze met regelmaat fysiek toezicht houden. Daarnaast moeten de medewerkers B&C toezicht houden of er niet te veel tbs-gestelden tegelijk op het terrein zijn. Het maximum is vastgesteld op vijftien. Wanneer er meer tbs-gestelden op het terrein zijn melden de medewerkers B&C dit aan de achterwacht. De achterwacht moet vervolgens de afdelingen informeren om tbs-gestelden naar binnen te halen of begeleiding regelen.

BV&I concludeert in het onderzoek naar de ontvluchting van 21 juni 2022 dat de diverse instructies nogal summier zijn en niet altijd even duidelijk. Ook vindt het alle taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden niet duidelijk vastgelegd. De werkwijze is volgens BV&I vrijblijvend van toon. Zo wordt van de sociotherapeut verwacht dat deze met regelmaat fysiek toezicht houdt. Wat onder regelmaat wordt verstaan en wat fysiek toezicht inhoudt staat niet omschreven. De term "verwacht" geeft geen urgentie aan. Daarnaast zijn de werkwijzen niet voor iedereen eenvoudig te vinden.

Uit de diverse gesprekken die de Inspectie heeft gevoerd en uit het onderzoek van BV&I naar de ontvluchting van 21 juni 2022 blijkt dat het toezicht op het terrein in de praktijk anders verloopt dan in de werkwijzen staat omschreven. Volgens de sociotherapeuten kijken de medewerkers B&C met de camera mee op het terrein en wordt er op die manier toezicht gehouden. Daarnaast kijkt Opnameafdeling 1 uit op het voetbalveld. De sociotherapeuten geven aan dat ze regelmatig naar buiten kijken. Zij bellen ook weleens met een andere afdeling of met medewerkers B&C als ze iets niet vertrouwen of als ze niet goed kunnen zien wat er gebeurt. De medewerkers B&C geven aan dat ze af en toe op de camera's meekijken op het terrein maar dat zij, zoals in paragraaf 3.1.1 al beschreven staat, geen tijd hebben om de camera's continu in de gaten te houden. Alleen als een technisch hulpmiddel, zoals een hekalarm, medewerkers B&C attendeert kunnen zij reageren. De medewerkers B&C en de sociotherapeuten geven aan dat tbs-gestelden die op het terrein zijn in principe toestemming hebben om op het terrein te lopen. De sociotherapeuten zouden een inschatting gemaakt moeten hebben of iemand naar buiten kan. De medewerkers B&C weten niet in hoeverre de sociotherapeuten zelf ook toezicht houden op tbs-gestelden die buiten zijn. De functionarissen B&C geven aan dat de medewerkers B&C ook terreinrondes over het terrein lopen. Als dat tijdens de terreintijd is, kijken ze wel wat er gebeurt. Gemiddeld genomen loopt er een of twee keer per avond een medewerker B&C langs bijvoorbeeld het voetbalveld.

De sociotherapeuten geven aan dat er een begeleidingsnorm is van een op vijf. Als er vijf tbs-gestelden van dezelfde afdeling naar buiten gaan, moet er een sociotherapeut mee. Als er vijf of meer tbs-gestelden van verschillende afdelingen buiten lopen, hoeft er volgens hen geen begeleiding bij te zijn. Deze begeleidingsnorm staat echter niet in de werkwijzen beschreven.

Als er te veel tbs-gestelden buiten zijn, krijgt de achterwacht een telefoontje van de medewerkers B&C. Uit de gesprekken en uit het onderzoek van BV&I wordt niet duidelijk wat teveel is en hoe ze de aantallen in de gaten houden. Er is geen systeem dat registreert hoeveel tbs-gestelden zich op het terrein bevinden. Sommige functionarissen geven aan dat er bij een maximum van vijf opgeschaald wordt naar de achterwacht, andere noemen het aantal van vijftien of weten het aantal niet. De sociotherapeuten geven aan dat ze weleens gebeld worden door de achterwacht dat er te veel tbs-gestelden op het terrein lopen zonder begeleiding. Enkele sociotherapeuten geven aan dat de medewerkers B&C kunnen zien hoeveel tbs-gestelden er op het terrein zijn door het gebruik van de toegangspassen. Sommige sociotherapeuten geven aan dat de afdelingen naar de medewerkers B&C moeten bellen om te vertellen hoeveel tbs-gestelden er van de afdeling buiten lopen. Deze werkwijzen zijn bij andere medewerkers niet bekend.

Uit de gesprekken en uit het onderzoek van BV&I naar de ontvluchting van 21 juni 2022 blijkt dat het voetbalveld niet als kwetsbare of kritische plek wordt gezien. Medewerkers hebben er geen rekening mee gehouden dat een tbs-gestelde kan ontvluchten van het terrein en dat hij daarbij hulp van buitenaf zou kunnen krijgen. Men vertrouwt op de risico-inschatting die wordt gemaakt voordat een tbs-gestelde terreinverlof krijgt. In een van de werkwijzen staan overigens wel een aantal arbeidsplekken voor tbs-gestelden beschreven die wel als kwetsbare plek op het gebied van beveiliging worden aangeduid, zoals de keuken en de interne dienst. Door deze aanduiding wordt extra kritisch beoordeeld door zowel de jobcoach als het multidisciplinair team of een tbs-gestelde daar mag werken.

3.3.4 Hoe ging dat bij de twee ontvluchte tbs-gestelden?

Uit de gesprekken blijkt dat het reguliere proces voor het toekennen van vrijheden is gevolgd. De twee tbs-gestelden hadden allebei vrijheden binnen de kliniek en ze mochten onbegeleid op het terrein zijn. Er was volgens de sociotherapeuten geen reden om dat niet toe te laten. Ze waren vriendelijk en met de medewerkers in gesprek. Medewerkers geven daarnaast aan dat ze beide tbs-gestelden in gesprek dingen konden teruggeven. Uit het intern onderzoek blijkt dat de overwegingen om de interne vrijheden van beide tbs-gestelden te verruimen in de rapportage niet altijd terug te vinden zijn.

BV&I deed naar aanleiding van het onderzoek in 2017 de aanbeveling aan FPC Pompestichting om een ontvluchtingsanalyse te gebruiken bij de toekenning van interne vrijheden bij tbs-gestelden die eerder ongeoorloofd afwezig zijn geweest en om terughoudend om te gaan met vrije terreintijd bij tbs-gestelden voor wie een ontvluchtingsanalyse is aangevraagd maar nog niet is afgerond. Uit de gesprekken is niet gebleken dat FPC Pompestichting voor de twee ontvluchte tbs-gestelden een dergelijke analyse heeft opgesteld voordat aan hen vrijheden zijn toegekend. In de wederhoor geeft FPC Pompestichting aan dat dit ook niet mogelijk was, omdat dit pas kan als iemand al een keer ontvlucht is. Het ontbreekt volgens FPC Pompestichting aan wetenschappelijke kennis om zeer incidenteel gedrag op een juiste manier te taxeren.

Uit de gesprekken blijkt dat de twee tbs-gestelden regelmatig op het terrein waren, zowel individueel als samen. De twee tbs-gestelden hadden de avond van de ontvluchting het plan om te voetballen. De sociotherapeuten hebben aangegeven dat dit mogelijk was en dat dit eventueel begeleid kon worden afhankelijk van hoeveel tbs-gestelden er mee naar buiten zouden gaan.

Uit de incidentevaluaties die FPC Pompestichting deed na de ontvluchting blijkt dat de twee tbs-gestelden in de weken voorafgaand aan de ontvluchting samen naar de tuinafdeling van de kliniek zijn gegaan. Daar spreekt een medewerker van de tuinafdeling ze aan en vraagt wat ze komen doen. De twee tbs-gestelden geven aan dat ze planten willen kopen. Uit de evaluatie blijkt dat beide tbs-gestelden verbaasd waren dat een medewerker van de tuinafdeling meeliep en ze niet alleen naar de kas mochten. De tuinafdeling grenst zowel aan het hek als het voetbalveld.

Uit de gesprekken blijkt dat de sociotherapeuten, het duaal afdelingsmanagement en de clustermanagers op de hoogte waren van het risico van onttrekkingen, omdat beide tbs-gestelden zich al vaker hadden onttrokken. De inschatting was echter dat

dit pas een risico zou vormen op het moment dat ze met verlof zouden gaan. Dat een van de twee tbs-gestelden eerder ook een ontvluchting dan wel ontvluchttingspoging deed, was bij een enkeling bekend. Het duaal afdelingsmanagement geeft aan dat ze de eerdere onttrekkingen steeds geproblematiseerd hebben met beide tbs-gestelden. Ze moesten voor langere tijd betrouwbaar gedrag laten zien voordat ze verlof konden aanvragen. Dat was een belangrijk onderdeel van de behandeling en in de gesprekken die met beide tbs-gestelden gevoerd zijn. Medewerkers B&C waren niet op de hoogte van de voorgeschiedenis van de twee tbs-gestelden.

3.4 Overige informatie gerelateerd aan de twee ontvluchte tbs-gestelden

In deze paragraaf gaat de Inspectie in op hoe de twee tbs-gestelden zich tijdens hun verblijf in FPC Pompestichting gedroegen.

Gedrag op de afdeling

In alle gesprekken wordt aangegeven dat er geen bijzonderheden waren in het gedrag van de twee tbs-gestelden en dat zich geen incidenten hebben voorgedaan.

Uit de gesprekken blijkt dat de twee tbs-gestelden zeer aangepast gedrag vertoonden. Beiden waren volgens diverse functionarissen vriendelijk en beleefd en gingen niet tegen de medewerkers in. De twee tbs-gestelden spraken ook weleens andere tbs-gestelden van de afdeling aan als die heel negatief waren richting het personeel. Sociotherapeuten geven aan dat zij wat meer contact hadden met de twee tbs-gestelden dan met andere tbs-gestelden op de afdeling.

Meerdere medewerkers van het multidisciplinair team geven aan dat het gedrag dat de twee tbs-gestelden lieten zien niet overeenkwam met het gedrag dat je zou mogen verwachten op basis van de voorgeschiedenis. Het team had het gevoel dat ze nog niet alles zagen van deze twee tbs-gestelden. Volgens het duaal afdelingsmanagement moesten deze tbs-gestelden meer uitgedaagd worden om meer te kunnen zien. Vaak worden dit soort tbs-gestelden juist wat langer beperkt om meer frustratie in beeld te krijgen en te zien hoe ze hiermee om gaan.

Onderling contact

De sociotherapeuten hebben geen bijzonderheden gezien in het contact tussen de twee tbs-gestelden. De tbs-gestelden hadden kamers naast elkaar en beide kamers hebben het beste zicht op het voetbalveld en de hekken om het terrein. De twee tbs-gestelden waren jong en hadden dezelfde interesses. Ze sportten weleens samen of kookten gezamenlijk en ze kwamen weleens bij elkaar op de kamer. De sociotherapeuten geven wel aan dat er momenten zijn dat zij geen zicht hebben op de afdeling, bijvoorbeeld tijdens de overdracht. Ze weten niet of de twee tbs-gestelden dan bij elkaar waren. Uit de incidentevaluaties blijkt dat mede tbs-gestelden hebben aangegeven dat ze tijdens de overdracht van de sociotherapeuten altijd samen waren. Enkele sociotherapeuten geven achteraf ook aan dat de frequentie waarin ze samen waren wel toenam.

De twee tbs-gestelden kenden elkaar uit de jeugddetentie. Dit was vooraf niet bij FPC Pompestichting bekend. De vergelijkbare problematiek en voorgeschiedenis

van beide tbs-gestelden was voor opname wel onderwerp van gesprek omdat dit mogelijk tot onderlinge competitie en strijd zou kunnen leiden.

Discussie in het team

Uit de gesprekken die de Inspectie met verschillende functionarissen voerde blijkt dat er sprake was van onderlinge discussies binnen het team rondom beide tbs-gestelden. Volgens diverse functionarissen was dit echter niet meer dan bij andere tbs-gestelden. De discussie ging over de discrepantie tussen het sociaal wenselijk gedrag dat beide tbs-gestelden lieten zien en hun voorgeschiedenis. Men was het eens over deze discrepantie maar niet of het team in de behandeling en begeleiding strenger moest zijn of niet. Zo vonden sommige functionarissen dat het te snel ging met deze tbs-gestelden en dat hen te veel werd toegestaan, bijvoorbeeld bij de invoer van spullen die zij in deze fase van de behandeling nog niet nodig hadden. Volgens enkele sociotherapeuten is het de vraag of sociaal wenselijk gedrag delict-gevaarlijk is en is het iedere keer afwegen wat aanvaardbaar is. Ook speelde de jonge leeftijd van beide tbs-gestelden een rol omdat dit bij sommige medewerkers zorgde voor een grotere gunfactor omdat beide tbs-gestelden nog een hele toekomst voor zich hebben.

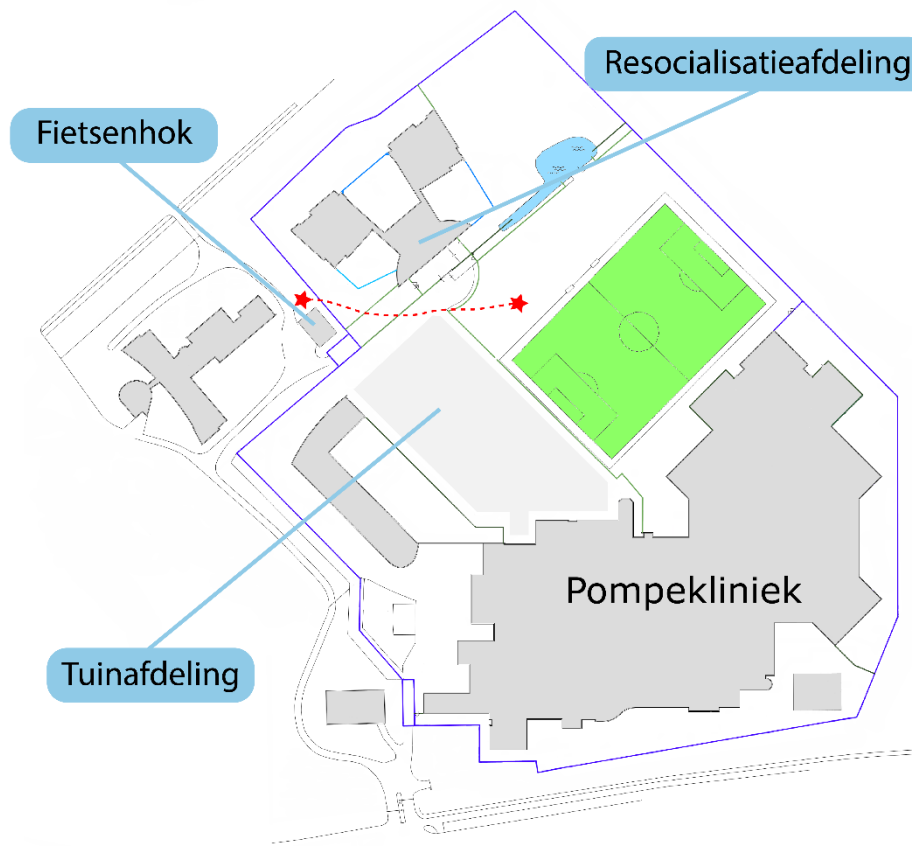
In de incidentevaluatie en het intern onderzoek, die de Inspectie ontving nadat de gesprekken van de Inspectie waren afgerond, staat beschreven dat het gedrag van beide tbs-gestelden tot splitsing in het team heeft geleid. Hierdoor kwamen sommige functionarissen tegenover elkaar te staan in het maken van afspraken over de bejegening en begrenzing van de twee tbs-gestelden. Soms gebeurde dit binnen het sociotherapeutisch team en in andere situaties tussen (een deel van) het sociotherapeutisch team en het duaal afdelingsmanagement. Het gevolg hiervan was dat er veel discussie was over het te voeren beleid. Het uitgezette beleid over de bejegening en begrenzing was volgens het intern onderzoek passend bij de discrepantie tussen het sociaal wenselijk gedrag dat beide tbs-gestelden lieten zien en hun voorgeschiedenis. Echter het sociotherapeutisch team voerde het vastgestelde beleid niet consequent uit omdat ze het er niet mee eens waren dat de twee tbs-gestelden beperkt werden in hun vrijheden en mogelijkheden. Hierdoor kregen de twee tbs-gestelden te veel ruimte en werden de risico's onvoldoende onderkend.

Uit de gesprekken met diverse functionarissen is niet gebleken dat de discussies in het team en het sociaal wenselijke gedrag besproken zijn met de clustermanager patiëntenzorg. Uit het intern onderzoek blijkt dat dit volgens enkele medewerkers wel had moeten gebeuren.

Hoofdstuk 4: Tijdlijn ontvluchting

In dit hoofdstuk beschrijft de Inspectie de tijdlijn van de ontvluchting. De tijdlijn begint bij de eerste informatie die de Inspectie heeft over de dag van de ontvluchting en eindigt op het moment dat de twee tbs-gestelden FPC Pompestichting ontvluchten. Wat FPC Pompestichting gedaan heeft direct nadat de twee tbs-gestelden ontvluchtten, beschrijft de Inspectie in hoofdstuk 5.

Ter illustratie heeft de Inspectie hieronder een vereenvoudigde plattegrond toegevoegd. De rode stippellijn laat de route zien die de twee tbs-gestelden ongeveer hebben afgelegd. De groene lijnen zijn de compartimenteringshekken. De blauwe lijn is het hekwerk om het gehele terrein van FPC Pompestichting.

21 juni 2022

De sociotherapeuten geven aan dat er de dag en avond van de ontvluchting geen bijzonderheden zijn rondom de ontvluchte tbs-gestelden. Ook in het contact tussen beide tbs-gestelden is er niets opvallends. In de dagrapportage staan ook geen bijzonderheden vermeld. Ook volgens de medewerkers B&C waren er op de dag van de ontvluchting geen bijzonderheden.

16.00u

Rond 16.00 uur loopt een sociotherapeut naar de kamer van tbs-gestelde 1 omdat hij een afspraak is vergeten. De sociotherapeut maakt het luikje en vervolgens meteen de deur open. Tbs-gestelde 2 zit ook op de kamer van tbs-gestelde 1. Tbs-gestelde 1 gaat vervolgens naar zijn afspraak.

17.30u

Tbs-gestelde 1 en tbs-gestelde 2 bereiden samen de maaltijd. Tbs-gestelde 2 eet op de afdeling samen met andere tbs-gestelden. Tbs-gestelde 1 eet in zijn kamer.

18.00 uur

Na het eten vindt de wekelijkse afdelingsvergadering plaats, waar beide tbs-gestelden bij aanwezig zijn. De gesprekken die plaatsvinden worden door de aanwezige sociotherapeuten als normale gesprekken aangemerkt. Beide tbs-gestelden geven aan dat ze die avond op het terrein willen voetballen. De aanwezige sociotherapeuten geven aan dat dit kan en dat dit eventueel begeleid kan worden afhankelijk van hoeveel tbs-gestelden er mee doen. Het voetballen komt uiteindelijk niet van de grond omdat de tbs-gestelden dit niet regelen.

20.00 uur

Rond 20.00 uur meldt tbs-gestelde 1 bij een sociotherapeut dat hij naar het terrein gaat. De sociotherapeut geeft toestemming. Tbs-gestelde 2 komt tien minuten later vragen of tbs-gestelde 1 al weg is. Als de sociotherapeut antwoord dat dit het geval is zegt tbs-gestelde 2: "Had hij niet even kunnen wachten?" Vervolgens zegt hij dat hij ook naar het terrein gaat. De sociotherapeut geeft hier toestemming voor.

Rond 20.15u

Tbs-gestelde 2 bonkt op het raam van het kantoor van Opnameafdeling 1 dat aan het voetbalveld ligt en zwaait naar de aanwezige sociotherapeut en loopt door. De sociotherapeut zwaait terug en gaat verder met het werk.

20.19u

Er wordt door het Heras-systeem een hekalarm gemeld in de centrale portiersloge. Een medewerker B&C ziet op de camerabeelden een witte auto met de achterklep open. Op een andere camera wordt gezien dat iemand van buitenaf een gat in het hek zaagt. De medewerker B&C belt direct 112 en meldt de ontvluchting.

Tegelijkertijd ziet een medewerker B&C die in de portiersloge van de resocialisatieafdeling zit twee tbs-gestelden rennen en over twee hekwerken op het terrein springen. Deze medewerker belt het interne alarmnummer en geeft aan de medewerkers B&C in de centrale portiersloge door wat hij ziet.

Op hetzelfde moment horen twee sociotherapeuten van de resocialisatieafdeling een hard geluid. De een loopt naar het raam, de ander naar de patio van de resocialisatieafdeling om te kijken wat er gebeurt. De sociotherapeut op de patio ziet twee tbs-gestelden over een hek op het terrein springen. De sociotherapeut die door het raam kijkt ziet twee tbs-gestelden aan de andere kant van het hek staan en in een auto stappen. Dit is ongeveer 41 seconden nadat het hekalarm is afgegaan. Deze sociotherapeut belt meteen naar de medewerker B&C in de portiersloge van de resocialisatieafdeling en meldt de ontvluchting. Ook tbs-gestelden van de resocialisatieafdeling zien de ontvluchting gebeuren. Zij maken foto's en filmpjes en een van de tbs-gestelden noteert het kenteken van de witte auto.

Een medewerker B&C rent onmiddellijk na de melding vanuit de Behandelkliniek naar de plek van het incident. Deze medewerker ziet vervolgens de auto vertrekken.

1 juli 2022

De politie pakt tbs-gestelde 2 en handlanger op bij een tankstation in Den Haag.³¹

21 oktober 2022

De handlanger wordt veroordeeld voor het opzettelijk bevrijden van de twee tbs-gestelden en het opzettelijk vernielen, beschadigen en onbruikbaar maken van het hekwerk van FPC Pompestichting.³²

24 februari 2023

Tbs-gestelde 1 wordt in Spanje opgepakt.³³

---

³¹ [Ontsnapte tbs'er opgepakt op A12, Algemeen Dagblad, 30 juni 2022.](#)

³² [Uitspraak Rechtbank Gelderland, 21 oktober 2022.](#)

³³ [Nieuwsbericht Openbaar Ministerie, 24 februari 2023.](#)

Hoofdstuk 5: Na de ontluchting

In dit hoofdstuk beschrijft de Inspectie hoe FPC Pompestichting direct na de ontluchting heeft gehandeld en hoe de crisisstructuur is georganiseerd. Daarnaast staat de Inspectie stil bij de leerpunten die medewerkers uit deze ontluchting halen. Het hoofdstuk wordt afgesloten met de veiligheidsmaatregelen die FPC Pompestichting nam in de periode na de ontluchting.

5.1 Crisisstructuur

5.1.1 Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden behorend bij de crisisstructuur

Buiten kantoortijden hanteert FPC Pompestichting een constructie voor de continuïteit van de 24-uurszorg en het waarborgen van de veiligheid voor tbs-gestelden en medewerkers. Deze constructie bestaat uit een achterwacht, een nachthoofd en een hoofd van dienst die kunnen opschalen wanneer dat nodig is. FPC Pompestichting heeft verschillende documenten opgesteld waarin de taken en verantwoordelijkheden van de achterwacht en het hoofd van dienst beschreven staan. De achterwacht is een sociotherapeut die in de rol als achterwacht bepaalde verantwoordelijkheden en taken heeft. De achterwacht is tijdens zijn dienst in de kliniek aanwezig. Dit geldt ook voor het nachthoofd. Het hoofd van dienst is een zorgmanager die buiten kantoortijden in de rol als hoofd van dienst gedelegeerde taken vanuit het hoofd van de inrichting uitvoert. Deze gedelegeerde taken hebben betrekking op de orde en veiligheid en de juridische aspecten daarvan. Het hoofd van dienst is bereikbaar voor de achterwacht en komt naar de kliniek wanneer dat nodig is. Daarboven staat de directie, waarbij altijd een van de twee directieleden buiten kantoortijden bereikbaar is.

Uit de gesprekken blijkt dat de achterwacht een portofoon, een alarmtelefoon en een DECT-telefoon bij zich heeft. Bij een incident is het de taak van de achterwacht om overzicht te houden en lijnen uit te zetten. Op het moment dat het over een afzondering of een separatie van een tbs-gestelde gaat of bij gebeurtenissen die groter zijn dan een afdeling, brengt de achterwacht het hoofd van dienst op de hoogte. Zo nodig brengt het hoofd van dienst advies uit of neemt een beslissing. Het hoofd van dienst probeert zoveel mogelijk af te vangen aan zaken die anders bij de directie terecht zouden komen. Het hoofd van dienst is adviserend en stuurt de achterwacht aan.

5.1.2 Functioneren crisisstructuur na de ontluchting

21 juni

Tussen 20.19 en 20.24u

Een medewerker B&C informeert de achterwacht over de ontluchting via de portofoon. De achterwacht besluit tot een algehele blokkade in de kliniek waardoor alle passen worden geblokkeerd. Alle tbs-gestelden moeten worden ingesloten en de achterwacht roept op tot ontruiming van het terrein. Er lopen op dat moment

nog twee of drie andere tbs-gestelden buiten.³⁴ De achterwacht besluit om geen alarm te maken, omdat de twee ontvluchte tbs-gestelden het terrein al via het gat in het hek hebben verlaten.

Een medewerker B&C gaat bij het hek staan om te voorkomen dat andere tbs-gestelden door het hek zouden klimmen.

De politie arriveert zonder sirenes bij de kliniek. Zij vraagt de gegevens van de ontvluchte tbs-gestelden op.

20.25u

De achterwacht rent naar de plek van de ontvluchting en belt ondertussen het hoofd van dienst.

20.29u

De achterwacht informeert de directie over de ontvluchting.

Iets voor 20.30 uur belt de sociotherapeut van de resocialisatieafdeling naar Opnameafdeling 1 met de vraag of er tbs-gestelden van de opnameafdeling op het terrein zijn en wat ze aanhadden. Hieruit blijkt dat tbs-gestelde 1 en 2 van Opnameafdeling 1 ontvlucht zijn. De sociotherapeut op Opnameafdeling 1 sluit daarop de kamers af van de twee tbs-gestelden.

20.30u

De achterwacht belt drie keer met FAST-NL³⁵, maar het lukt niet om in contact te komen. Twee keer wordt er doorverbonden naar medewerkers van FAST-NL die niet in dienst zijn. De achterwacht krijgt van FAST-NL bericht dat hij wordt teruggebeld.

20.31-20.54

Een medewerker B&C print de foto's van beide tbs-gestelden uit en doet een kentekencheck. Het signalement van beide tbs-gestelden wordt aan de politie doorgegeven evenals gegevens over de handlanger en de vluchtauto.

De teamleider B&C arriveert in de kliniek.

Het hoofd van dienst arriveert in de kliniek.

20.55u

Het hoofd van dienst belt met de piketambtenaar van het ministerie van Justitie en Veiligheid en krijgt het bericht dat hij later wordt teruggebeld.

21.10u

Het directielid arriveert in de kliniek.

---

³⁴ In de gesprekken en in de stukken worden verschillende uitspraken gedaan over het aantal tbs-gestelden dat nog buiten liep op het moment van de ontvluchting. De Inspectie heeft daardoor niet kunnen achterhalen wat het precieze aantal is.

³⁵ FASTNL is een samenwerking tussen het Landelijk Parket van het Openbaar Ministerie en de politie. De missie van het FASTNL is om voortvluchtige criminelen weer achter de tralies te krijgen.

21.13u

Het hoofd van dienst belt nogmaals met de piketambtenaar van het ministerie van Justitie en Veiligheid en meldt de ontvluchting.

21.15u

Een medewerker B&C belt FAST-NL via een ander nummer en meldt de ontvluchting. FAST-NL was inmiddels ook via de aanwezige politie op de hoogte gesteld van de ontvluchting.

22.00u

De technische dienst van FPC Pompestichting start met de reparatie van het hek.

22.05u

FAST-NL arriveert in de kliniek en verzamelt informatie. FAST-NL bekijkt ook de camerabeelden.

22.30u

De directie, clustermanager, hoofd van dienst, achterwacht en teamleider B&C komen bij elkaar om afspraken te maken voor de volgende dag.

23.00u

Fast.nl bekijkt samen met een sociotherapeut de kamers van de desbetreffende tbs-gestelden.

23.08

Het directielid informeert de Divisiedirecteur Forensische Zorg en Justitiële Jeugdinrichtingen DJI.

00.00u

Heras Hekwerk arriveert om het hek verder te repareren.

01.30u

De reparatie van het hekwerk is gereed.

22 juni 2022

De medewerkers van FPC Pompestichting worden geïnformeerd over de ontvluchting. Zij informeren vervolgens de tbs-gestelden op de afdelingen. Tbs-gestelden mogen tot 11.00u de eigen afdeling niet verlaten.

De sociotherapeuten van Opnameafdeling 1 vragen bij de tbs-gestelden op de afdeling na of zij iets weten over de ontvluchting. Alle relevante informatie wordt aan FAST-NL doorgegeven.

Het crisisteam komt bij elkaar om verdere afspraken te maken over maatregelen. Het crisisteam bestaat uit de directie, de clustermanagers, een communicatieadviseur en de manager Veiligheid.

Het crisisteam komt de dagen erna meerdere keren bij elkaar om te spreken over genomen en nog te nemen maatregelen.

5.2 Leerpunten uit deze ontvluchting

Diverse functionarissen geven aan geen leerpunten te halen uit deze ontvluchting. Zij zijn van mening dat tijdens de ontvluchting is gehandeld conform het protocol en de beschreven werkwijze. Daarnaast vinden diverse functionarissen dat zij niets hebben gemist in het gedrag of handelen van de twee ontvluchte tbs-gestelden waarmee ze de ontvluchting hadden kunnen zien aankomen of voorkomen. Binnen de kliniek overheerst het gevoel dat deze ontvluchting niet voorkomen had kunnen worden en dat medewerkers gedaan hebben wat zij moesten doen.

Een enkele functionaris van Opnameafdeling 1 geeft aan dat er meer controle nodig was op het telefoneren van tbs-gestelden en dat er meer controlemomenten gedurende de dag hadden moeten zijn. Daarmee wordt bedoeld dat de sociotherapeut alle tbs-gestelden op vaste momenten wil zien zodat er met regelmaat zicht is op waar alle tbs-gestelden zijn. Bijvoorbeeld rondom de maaltijden.

In algemene zin vinden diverse functionarissen van Opnameafdeling 1 dat de ontvluchting ervoor heeft gezorgd dat er nog meer alertheid is. Dit speelt vooral bij tbs-gestelden waarbij sprake is van schijnaanpassing of aangepast gedrag en waarbij de informatie uit het dossier niet overeenkomt met hoe de tbs-gestelde zich op de afdeling gedraagt. Het door diverse functionarissen zogenoemde 'onderbuikgevoel' wordt eerder uitgesproken. Volgens het duaal afdelingsmanagement zorgt de ontvluchting ervoor dat het multidisciplinair team ook terughoudender is in het nemen van beslissingen bijvoorbeeld over de interne bewegingsvrijheid van een tbs-gestelde.

Functionarissen B&C geven aan dat de informatieoverdracht een belangrijk leerpunt is voor FPC Pompestichting. Medewerkers B&C hebben weinig informatie over de tbs-gestelden die in de kliniek verblijven. De voorgeschiedenis is bij hen niet bekend waardoor medewerkers B&C niet weten waar zij alert op moeten zijn tijdens bijvoorbeeld het terreinverlof. Daarnaast worden zij beperkt geïnformeerd over bijzonderheden die zich voordoen. Hierdoor hebben medewerkers B&C niet de mogelijkheid om vanuit veiligheidsperspectief mee te denken als zich bijzondere situaties voordoen. Een ander leerpunt dat de functionarissen B&C noemen is dat FPC Pompestichting meer prioriteit moet geven aan de implementatie en uitvoering van verbetermaatregelen. Een voorbeeld is dat jaren geleden al aangegeven is dat er een hekwerk moet komen tussen het voetbalveld en de resocialisatieafdeling zoals beschreven in paragraaf 3.1.1.

Volgens de directie van FPC Pompestichting was de ontvluchting niet te voorkomen omdat de kliniek te weinig tijd had om te interveniëren door de hulp van buitenaf. De directie van FPC Pompestichting zegt geen overeenkomsten te zien met de ontvluchtingen in 2017 en 2019 omdat de twee ontvluchte tbs-gestelden bij de ontvluchting van 21 juni 2022 hulp van een handlanger hebben gekregen. Het rapport over het interne onderzoek beschrijft de overeenkomsten tussen de drie ontvluchtingen wel.

Samenwerking

Volgens alle functionarissen verliep de onderlinge samenwerking op alle niveaus goed en prettig zowel tijdens de ontvluchting als in de uren en dagen daarna. Medewerkers informeerden en hielpen elkaar en hadden aandacht voor elkaar en voor de tbs-gestelden op de verschillende afdelingen. Medewerkers zeggen dat de interne communicatie bij incidenten vrijwel altijd goed en soepel verloopt. Volgens diverse functionarissen heeft FPC Pompestichting geleerd van eerdere incidenten waardoor de crisisstructuur goed en duidelijk is. Ook de taken en verantwoordelijkheden van iedere functionaris die deel uitmaakt van de crisisstructuur zijn duidelijk. Hierdoor is het gelukt de rust binnen de kliniek te bewaren.

Alle functionarissen geven aan dat ze op het moment van de ontvluchting wisten wat ze moesten doen. Tegelijkertijd geven sommige sociotherapeuten aan dat ze het protocol voor een ontvluchting niet kennen maar dat zij intuïtief handelden.

Ook zijn alle functionarissen positief over de nazorg in de periode na de ontvluchting. Medewerkers kregen de tijd en ruimte om over het incident te praten en voelden zich serieus genomen. De directie heeft twee incidentevaluaties georganiseerd en de opdracht gegeven voor een intern onderzoek. De wijze waarop FPC Pompestichting de nazorg heeft georganiseerd is conform het Kwaliteitskader FZ.

Alarm

In de vastgestelde werkwijze ontvluchting van FPC Pompestichting staat dat de medewerker B&C bij een ontvluchting alarm maakt. Dit is op 21 juni 2022 niet gebeurd. Volgens de medewerkers B&C was dit voor hen geen bewuste keuze. De medewerkers B&C belden eerst 112 en toen een van de medewerkers aangaf dat er nog geen alarm was gemaakt waren de tbs-gestelden al weg. Een enkele functionaris heeft er wel bewust voor gekozen geen alarm te maken omdat de tbs-gestelden al door het hek waren. Andere functionarissen hebben niet overwogen om alarm te maken. Diverse functionarissen vinden dit achteraf gezien een goede keuze omdat een alarm mogelijk risico's voor de medewerkers met zich mee had gebracht als zij op het incident af waren gekomen. Op dat moment was namelijk onbekend of de handlanger of een van de tbs-gestelden een wapen had. Naar aanleiding van de ontvluchting denkt de kliniek na over een mogelijke aanpassing van de werkwijze.

Doelgroep

Diverse functionarissen geven aan dat de EVBG-status er onder meer is om een ontvluchting te voorkomen maar dat deze status meestal pas wordt opgelegd als een tbs-gestelde al een keer ontvlucht is of een poging heeft gedaan. Er is geen risicotaxatie-instrument om een inschatting te maken van de kans op ontvluchting. De voorgeschiedenis kan een voorspeller zijn omdat de kans dat een tbs-gestelde ontvlucht of een poging doet groter wordt als hij dat eerder heeft gedaan. Zoals de Inspectie in paragraaf 2.2.5 beschrijft maken medewerkers van Opnameafdeling 1 een risico-inschatting of bijvoorbeeld uitbreiding van de interne bewegingsvrijheid verantwoord is. Hierbij wordt ook gekeken naar het risico op ontvluchting. Diverse medewerkers geven aan dat er meer kennis nodig is over het maken van een risico-inschatting om dat goed te kunnen doen.

Naast het ontbreken van een risicotaxatie instrument voor het inschatten van het risico op ontvluchting ontbreekt het volgens diverse functionarissen ook aan richtlijnen voor het werken met de doelgroep van jonge tbs-gestelden. De ontvluchte tbs-gestelden zijn jong en hebben een uitgebreid justitieel en hulpverleningsverleden. Dit vraagt een specifieke benadering en een landelijke discussie onder andere of deze groep tbs-gestelden wel of niet bij elkaar geplaatst moet worden. Dergelijke vraagstukken moeten landelijk worden opgelost.

5.3 Maatregelen direct na ontvluchting

Uit diverse documenten en uit de gesprekken blijkt dat FPC Pompestichting direct na de ontvluchting een aantal aanvullende veiligheidsmaatregelen neemt om ontvluchting te voorkomen. Deze maatregelen hebben zowel met de materiële beveiliging als immateriële beveiliging te maken. De Inspectie beschrijft uit veiligheidsoogpunt summier welke maatregelen dat zijn.

Na de ontvluchting is om de gehele kliniek een tijdelijk tweede hek geplaatst, zodat er om het gehele terrein minimaal twee hekken staan. Dit tijdelijke tweede hek wordt verwijderd zodra de bouw van het blijvende tweede hekwerk afgerond is.

Ook is een aantal (tijdelijke) extra hekken geplaatst binnen de beveiligde ring. Daarnaast is er prikkeldraad geplaatst op een aantal bestaande hekken en gebouwen en zijn er op een aantal plekken camera's bijgeplaatst.

In afwachting van de realisatie van de (tijdelijke) extra hekken nam FPC Pompestichting een aantal tijdelijke maatregelen voor onder andere het terreinverlof. Terreinverlof was enige tijd uitsluitend begeleid mogelijk waarbij een sociotherapeut maximaal drie tbs-gestelden begeleidde.

Sinds realisatie van de (tijdelijke) extra hekken en na een controle van de interne bewegingsvrijheid van alle tbs-gestelden wordt het toezicht tijdens het terreinverlof weer uitgevoerd zoals voorafgaand aan de ontvluchting. Volgens diverse functionarissen zijn er maatregelen genomen voor het toekennen en uitbreiden van interne bewegingsvrijheid. Voor het toekennen en uitbreiden hiervan moeten de sociotherapeuten een risico-inschatting doen. Deze risico-inschatting wordt vervolgens in het multidisciplinair overleg besproken om tot een besluit te komen. Zonder risico-inschatting wordt er geen beslissing genomen over vrijheden of extra uitsluiting.

Als laatste is de inrit van de parkeerplaats waar de vluchtauto stond afgesloten door aan de ene kant van het terrein een slagboom en aan de andere kant een schuifpoort.

Hoofdstuk 6: Conclusie en aanbevelingen

In dit onderzoek staat de vraag centraal hoe FPC Pompestichting heeft gehandeld in aanloop naar, tijdens en na het incident. In dit hoofdstuk beschrijft de Inspectie haar conclusies en doet zij aanbevelingen.

6.1 Betrekken voorgeschiedenis van tbs-gestelden

Uit de documenten blijkt dat de twee tbs-gestelden een voorgeschiedenis hadden met meerdere justitiecontacten en verblijven in verschillende inrichtingen en instellingen. Beide zijn bekend met onttrekkingen tijdens verlof en hebben tijdens een onttrekking een delict gepleegd waar zij tbs voor opgelegd hebben gekregen. Beide tbs-gestelden laten in instellingen en inrichtingen enerzijds correct en aangepast gedrag zien, terwijl ze anderzijds (agressie)incidenten veroorzaken, betrappt worden op contrabande - zoals een mobiele telefoon - en zich niet conformeren aan afspraken en regels.

FPC Pompestichting is bekend met deze voorgeschiedenis voordat de twee tbs-gestelden worden opgenomen. Het opnameproces is verlopen conform het reguliere proces. Er is, voor zover de Inspectie bekend, geen discussie geweest of FPC Pompestichting behandeling en begeleiding kon bieden aan de twee tbs-gestelden. Ook het verblijf op Opnameafdeling 1 is voor beide tbs-gestelden verlopen zoals gebruikelijk bij een opname op deze afdeling en zoals beschreven in de werkwijzen.

Beide tbs-gestelden zorgden tijdens het verblijf wel voor discussie en splitsing in het multidisciplinair team. Daarbij is onder andere het sociaalwenselijk gedrag van beide tbs-gestelden in relatie tot hun voorgeschiedenis onderwerp van gesprek geweest. Hierbij kwamen sommige functionarissen tegenover elkaar te staan in het maken van afspraken over de bejegening en begrenzing van de twee tbs-gestelden. Functionarissen waren het er niet over eens hoe om te gaan met het aangepaste gedrag, waarbij de kernvraag was of de twee tbs-gestelden tijdens het verblijf op Opnameafdeling 1 meer beperkt moesten worden of juist ruimte en vrijheden geboden moesten worden zoals gebruikelijk in deze fase van de behandeling. Echter, op Opnameafdeling 1 kenden de medewerkers de tbs-gestelden nog onvoldoende, waardoor het inschatten van gedrag en de risico's ingewikkeld was. Hierbij is ook geen gebruik gemaakt van de mogelijkheid om de hiërarchische lijn te consulteren. De Inspectie vindt het in het kader van de veiligheid dan ook opmerkelijk dat er bij deze twee tbs-gestelden, gegeven hun voorgeschiedenis en discutabel gedrag, voor gekozen is om hen niet te beperken.

6.2 Materiële beveiligingseisen behorend bij beveiligingsniveau 4

FPC Pompestichting voldoet op het moment van de ontvluchting nog niet aan alle materiële beveiligingseisen horend bij beveiligingsniveau 4. Er ontbreekt een dubbele beveiligde ring om de gehele kliniek. Dit is naar aanleiding van de ontvluchting van 2017 al door de Inspectie geconstateerd, waarbij zij heeft aanbevolen dat FPC Pompestichting en DJI afspraken moeten maken over hoe dit aan te pakken. In 2020 is FPC Pompestichting begonnen met de plaatsing van een

tweede hekwerk als buitenring, maar dit is op de plek waar de twee tbs-gestelden ontvlucht zijn nog niet aanwezig.

Veel medewerkers van FPC Pompestichting zijn van mening dat een tweede hekwerk een ontvluchting als die van 21 juni niet voorkomt. Zij stellen dat een ontvluchting met twee hekken twee keer zo lang duurt en dus nog steeds te snel gaat om in te kunnen grijpen. De Inspectie ziet dat anders. Iemand van buiten moet het eerste hek doorzagen en daarna door het eerste hek heen om bij het tweede hek te komen. Dit zal inderdaad niet veel extra tijd kosten, maar het risico voor deze persoon wordt wel groter. Wel is de Inspectie zich ervan bewust dat er altijd een risico blijft bestaan op ontvluchtingen van tbs-gestelden uit een FPC. Een FPC is immers geen zwaarbeveiligde gevangenis.

De Inspectie vindt het onwenselijk dat FPC Pompestichting geen tijdelijke maatregelen heeft genomen terwijl bekend was dat de dubbele beveiligde ring ontbrak. De Inspectie is zich ervan bewust dat DJI hier ook geen eisen voor heeft opgesteld. Ook in diverse onderzoeksrapporten rondom de ontvluchtingen in 2017 en 2019 is niet geadviseerd om in afwachting van realisatie van de dubbele beveiligde ring extra maatregelen te treffen. Echter mag van FPC Pompestichting worden verwacht dat zij extra alert is nadat de kwetsbaarheid van het hek reeds tweemaal eerder is aangetoond. Zeker omdat tbs-gestelden op het terrein mogen zijn en uit het onderzoek naar de ontvluchting in 2017 al is gebleken dat het op het terrein aan toezicht ontbreekt. Bovendien was het buitenhek vanuit de omgeving vrij toegankelijk waardoor de handlanger met diens auto direct bij het hek kon komen.

6.3 Zicht op contacten met netwerk

De Inspectie stelt vast dat de screening van telefonische contacten enkel inhoudt of een netwerkcontact toestemming geeft om op een bellijst geplaatst te worden. Het Telio-systeem registreert deze uitgaande telefoontjes, maar de medewerkers doen niets met deze gegevens. De Inspectie constateert daarnaast dat over de werkwijze rondom inkomende telefoontjes verschillende beelden bestaan. De werkwijze staat ook nergens beschreven. Een enkele functionaris denkt dat de medewerkers B&C controleren of inkomende telefoontjes afkomstig zijn van contacten op de bellijst. Sommige functionarissen denken dat de sociotherapeuten hier een rol in hebben. Echter, inkomende telefoontjes voor tbs-gestelden komen binnen bij medewerkers B&C in de portiersloge en deze zetten de telefoontjes zonder controle of registratie door naar de betreffende afdeling, waar een tbs-gestelde de telefoon opneemt. De sociotherapeuten hebben hier geen rol in. De Inspectie concludeert dat er op de hoeveelheid inkomende telefoontjes geen enkel zicht is. Bovendien is er bij zowel de inkomende als de uitgaande telefoontjes geen (toe)zicht op de inhoud van de gesprekken, terwijl FPC Pompestichting de mogelijkheid wel heeft om dit vorm te geven. De Inspectie vindt dat de kliniek deze mogelijkheid wel zou moeten overwegen bij tbs-gestelden met zo'n voorgeschiedenis.

De Inspectie stelt vast dat de screening van bezoekers uitgebreider is dan de screening voor telefoonverkeer, waarbij het besluit om een bezoeker op de bezoeklijst te zetten door het multidisciplinair team genomen wordt. Er is een lijst met standaardvragen die tijdens de screening in persoon, aan de orde komt waarbij gekeken wordt of een contact steunend is voor de tbs-gestelde. Een discussiepunt

hierbij is het justitieel verleden van netwerkcontacten. Medewerkers geven aan dat een justitieel verleden geen bezwaar is om op bezoek te komen. De directie van FPC Pompestichting zegt dat zij het bezoek hier onvoldoende op kan screenen. In de huisregels staat dat er wel mogelijkheden zijn om deze gegevens op te vragen. De Inspectie stelt vast dat FPC Pompestichting zicht heeft op de hoeveelheid bezoeken die tbs-gestelden ontvangen. Er is geen zicht op de inhoud en het verloop van deze bezoeken zodra een tbs-gestelde onbegeleid bezoek mag ontvangen.

De Inspectie concludeert dat de twee tbs-gestelden opvallend veel contact hadden met hun netwerk. Vooral de enorme hoeveelheid uitgaande telefoontjes viel haar hierbij op. De Inspectie heeft geen zicht op de hoeveelheid inkomende telefoontjes. Hoewel medewerkers aangeven dat beide tbs-gestelden veel belden, is dit binnen het multidisciplinair team niet als probleem gezien en heeft het niet geleid tot beperkingen. Ondanks dat de Inspectie het verbazingwekkend vindt dat een tbs-gestelde zoveel tijd heeft om te telefoneren ziet zij geen direct verband tussen de hoeveelheid uitgaande telefoontjes en de ontvluchting. De Inspectie ziet wel een mogelijk verband daar waar het gaat om een gebrek aan toezicht op de inhoud van de contacten die de twee ontvluchte tbs-gestelden met hun netwerk onderhielden. De ontvluchting moet immers voorbereid zijn.

6.4 Terreinverlof

FPC Pompestichting heeft een vrijhedenbeleid waarbij stapsgewijs de interne bewegingsvrijheid wordt uitgebreid. Het terreinverlof maakt daar onderdeel van uit. Op vastgestelde tijden mogen tbs-gestelden met terreinverlof zich op het terrein begeven. De Inspectie concludeert dat er rondom het toezicht op het terrein veel onduidelijkheid is. Dit zit zowel in de werkinstructies als in de uitvoering van het toezicht. De instructies zijn summier, vrijblijvend, onduidelijk en niet concreet. In de praktijk vindt er nauwelijks toezicht plaats. De sociotherapeuten en de medewerkers B&C wijzen naar elkaar. Sociotherapeuten gaan ervanuit dat medewerkers B&C cameratoezicht en fysiek toezicht houden, terwijl medewerkers B&C daar nauwelijks tijd voor hebben. Medewerkers B&C weten niet of en hoe de sociotherapeuten zicht houden op de tbs-gestelden die op het terrein zijn. Ook is er onduidelijkheid over hoeveel tbs-gestelden er maximaal op het terrein mogen zijn en wanneer er begeleiding van sociotherapeuten nodig is. In de instructie staat dat er maximaal vijftien tbs-gestelden op het terrein mogen zijn, maar dit aantal is niet bij alle medewerkers bekend. De sociotherapeuten hanteren een begeleidingsnorm van een sociotherapeut op vijf tbs-gestelden van dezelfde afdeling, maar deze norm is nergens vastgelegd. De Inspectie concludeert dat het ten tijde van de ontvluchting ontbrak aan toezicht op de tbs-gestelden die op het terrein waren.

De Inspectie concludeert dat het toekennen van vrijheden bij de twee tbs-gestelden volgens het reguliere proces verlopen is. Hoewel beide tbs-gestelden bekend waren met onttrekkingen en aangepast gedrag, werden er door FPC Pompestichting geen risico's gezien die leidden tot beperkingen in het toekennen van vrijheden.

6.5 Leren van eerdere ontvluchtingen

FPC Pompestichting heeft in 2017 en 2019 eerder te maken gehad met ontvluchtingen van tbs-gestelden. In 2017 ontvluchtte een tbs-gestelde de kliniek nadat hij zich had verscholen op het terrein en daarna met een weggenomen

betonschaar een gat in het hek had geknipt. In 2019 ontvluchtte een tbs-gestelde de kliniek door het raam van de kamer waar hij verbleef te ontzetten en over het hek te klimmen. De Inspectie ziet overeenkomsten in de factoren die een rol hebben gespeeld bij de verschillende ontvluchtelingen.

Zo werd in 2017 al geconcludeerd dat medewerkers B&C te veel tijd kwijt zijn aan telefoontjes voor tbs-gestelden, dat er onvoldoende registratie was van de bewegingen van tbs-gestelden binnen de kliniek en dat er door de begroeiing te weinig zicht op het terrein is. Ook blijkt uit de eerdere onderzoeken dat diverse functionarissen niet op de hoogte waren van het risico op een ontvluchting en dat het risico op een ontvluchting niet werd meegenomen in de behandeling en begeleiding.

Tegelijkertijd concludeert de Inspectie dat FPC Pompestichting op andere onderdelen wel geleerd heeft van eerdere incidenten. Zo is na de ontvluchting van 2017 de STA-methodiek ingevoerd. Ook de crisisstructuur functioneert goed. De interne communicatie en de samenwerking verlopen bij incidenten goed en de taken en verantwoordelijkheden binnen deze structuur zijn duidelijk.

6.6 Forensische scherpste

Het thema forensische scherpste speelt bij de vijf bovenstaande thema's een rol. Van de directie en alle medewerkers binnen een FPC mag verwacht worden dat zij forensisch scherp zijn. Forensische scherpste is het samenbrengen van professionele kennis, de voorgeschiedenis en signalen om tot een beslissing te komen. De medewerker communiceert hierover en handelt hiernaar om de risico's op onveilige situaties voor de tbs-gestelde, medewerkers en samenleving te minimaliseren. De Inspectie concludeert dat FPC Pompestichting rond de twee ontvluchte tbs-gestelden niet forensisch scherp genoeg was. Als FPC Pompestichting meer forensisch scherp was geweest bij deze twee tbs-gestelden, had zij de risico's op onttrekking aan de behandeling eerder onderkend.

Het valt de Inspectie in de gesprekken en in de documenten op dat veiligheid bij FPC Pompestichting ondergeschikt is aan de zorg. Een voorbeeld hiervan is de 'ja tenzij...' benadering, waarbij er veel mogelijk is voor tbs-gestelden tenzij het tegendeel bewezen is. Hierdoor ontstaat het risico dat tbs-gestelden meer ruimte krijgen dan verantwoord is in het kader van de veiligheid. Dit is tegengesteld aan wat de veiligheidsvisie van de Pompestichting uitdraagt en wat het doel is van de tbs-maatregel. Een tbs-maatregel is in de eerste plaats namelijk een beveiligingsmaatregel om de samenleving te beschermen.

Hoewel forensische scherpste door alle thema's heen loopt, vindt de Inspectie forensische scherpste iets anders dan de scherpste op de veiligheid. In de hoofdconclusie stelt de Inspectie dat FPC Pompestichting onvoldoende scherp is geweest op de veiligheid. Scherp zijn op de veiligheid is volgens de Inspectie breder dan forensische scherpste. Daar valt in dit onderzoek ook het op orde hebben van de materiële beveiliging onder.

6.7 Hoofdconclusie

De Inspectie ziet dus verschillende factoren in het handelen van FPC Pompestichting die samenhangen met de ontvluchting. Bij deze ontvluchting was namelijk sprake van twee tbs-gestelden die:

- Een voorgeschiedenis kennen met sociaal wenselijk gedrag en onttrekking aan de behandeling;
- In FPC Pompestichting gedrag laten zien waar medewerkers gezien deze voorgeschiedenis vraagtekens bij hadden moeten zetten;
- Alle mogelijkheden hadden om het contact met hun netwerk te onderhouden, zonder dat daar zicht op was;
- Alle vrijheden kregen toegekend om op een terrein te zijn waar het aan toezicht ontbrak;
- Op een terrein mochten zijn waar geen tweede hek omheen stond;
- Op een terrein mochten zijn waar de kwetsbaarheid van zowel het terrein als het hek eromheen al eerder was aangetoond.

Dit leidt tot de volgende hoofdconclusie:

De Inspectie concludeert dat FPC Pompestichting onvoldoende scherp op de veiligheid is geweest. Uit niets blijkt dat de informatie uit de voorgeschiedenis van tbs-gestelden 1 en 2 geleid heeft tot beperkingen in de contacten tussen de twee ontvluchte tbs-gestelden en hun netwerk of in het toekennen van vrijheden. Bovendien heeft en houdt FPC Pompestichting onvoldoende zicht op het contact dat tbs-gestelden met hun netwerk onderhouden en op tbs-gestelden die terreinverlof hebben. Verder heeft FPC Pompestichting te weinig geleerd van de ontvluchtingen in 2017 en 2019. De Inspectie ziet dat toen geconstateerde knelpunten overeenkomsten vertonen met de huidige ontvluchting. Wel concludeert de Inspectie dat de crisisstructuur van FPC Pompestichting goed functioneert. Ten slotte ontbreekt het aan een dubbele beveiligde ring op de plek waar de twee tbs-gestelden ontvluchten.

6.8 Aanbevelingen

Zoals in de conclusie staat maakt de Inspectie een tweedeling in het thema veiligheid in een FPC.

Op de eerste plaats is veiligheid de verantwoordelijkheid van DJI en FPC Pompestichting samen. DJI is verantwoordelijk voor de inkoop, financiering en de kwaliteit van alle forensische zorg in een strafrechtelijk kader.³⁶ DJI stelt via een inkoopcontract eisen aan de kwaliteit en veiligheid van de forensische zorg die

---

³⁶ Bron: [DJI](#).

gecontracteerde zorgaanbieders moeten leveren. DJI moet zich er daarom van blijven vergewissen dat dit bij hen op orde is. De materiële beveiliging en het leren van incidenten zijn hier onderdeel van.

FPC Pompestichting moet als gecontracteerde zorgaanbieder voldoen aan de eisen die DJI via het inkoopcontract stelt.

Ten tweede is de forensische scherpthe de verantwoordelijkheid van FPC Pompestichting. Van iedere medewerker in een FPC mag forensische scherpthe worden verwacht. Dit is alleen mogelijk als medewerkers hierin gefaciliteerd worden door de organisatie en er een cultuur heerst waarin veiligheid voorop staat.

De Inspectie komt daarmee tot de volgende aanbevelingen:

Aan DJI en FPC Pompestichting:

Ga met elkaar in gesprek en maak afspraken over hoe FPC Pompestichting de scherpthe op de veiligheid gaat verbeteren.

Zorg ervoor dat op het moment dat er niet aan eisen wordt voldaan er afspraken worden gemaakt over wat er nodig is om wel aan de eisen te voldoen. Kijk daarbij of er tijdelijke dan wel compenserende maatregelen nodig zijn om risico's te beperken.

Aan FPC Pompestichting:

Zorg dat de veiligheid centraal komt te staan binnen de organisatie. En zorg hierbij dat forensische scherpthe een meer prominente rol krijgt binnen de organisatie. Faciliteer medewerkers hierin door minimaal te zorgen voor:

- duidelijke werkinstructies op alle kritische processen;
- toerusting van medewerkers voor de uitvoering van deze processen;
- sturing op de uitvoering van de werkinstructies en de processen.

Aan DJI:

Ga monitoren hoe FPC Pompestichting de scherpthe op de veiligheid verbetert.

6.9 Vervolg

FPC Pompestichting heeft inmiddels enkele maatregelen getroffen om de materiële beveiliging te verbeteren. Zo is er een tijdelijk tweede hekwerk om de gehele kliniek geplaatst die wordt verwijderd zodra het definitieve tweede hekwerk gereed

is. Tevens trof FPC Pompestichting op Opnameafdeling 1 verbetermaatregelen gericht op het toekennen en uitbreiden van vrijheden.

De Inspectie verwacht dat FPC Pompestichting en DJI de hierboven geformuleerde aanbevelingen opvolgen. Zij wil geïnformeerd worden over de stand van zaken van deze opvolging. Daartoe voert de Inspectie voor de zomer 2024 een gezamenlijk bestuurlijk vervolgesprek met FPC Pompestichting en DJI over de opvolging van de aanbevelingen. Ter voorbereiding verwacht de Inspectie uiterlijk twee weken voor het bestuurlijk vervolgesprek de voortgang hiervan op schrift.

Bijlage 1: Afkortingen

Afkorting

B&C

BV&I

DIZ

DJI

EVBG

FMW

FPC

Inspectie

JJI

Kwaliteitskader FZ

PI

STA

Tbs

Telio

Betekenis

Beveiliging en Communicatie

Bureau Veiligheid en Integriteit

Dienst Individuele Zaken

Dienst Justitiële Inrichtingen

Extreem Vlucht en Beheers Gevaarlijk

Forensisch Maatschappelijk Werker

Forensisch Psychiatrisch Centrum

Inspectie Justitie en Veiligheid

Justitiële Jeugdinstellingen

Kwaliteitskader forensische zorg

Penitentiaire Inrichting

See Think Act

Ter beschikking stelling

Telio-systeem

Inspectie Justitie en Veiligheid

*Toezicht, omdat rechtvaardigheid en veiligheid
niet vanzelfsprekend zijn.*

Dit is een uitgave van:

Inspectie Justitie en Veiligheid
Ministerie van Justitie en Veiligheid
Hoge Nieuwstraat 8 | 2514 EL Den Haag
Postbus 20301 | 2500 EH Den Haag
[Contactformulier](#) | www.inspectie-jenv.nl

Mei 2023

*Aan deze publicatie kunnen geen rechten worden ontleend.
Vermenigvuldigen van informatie uit deze publicatie is toegestaan,
mits deze uitgave als bron wordt vermeld.*